Udfordringen

... hele kirkens ugeavis

Søndag den 20. september 2026 * Uge 39 * * Årgang 54

"Jeg er opstandelsen og livet; den, der tror på mig, skal leve, om han end dør."
(Joh. 11, 25)

Netværket 'Nej til statsassisteret selvmord' glæder sig over engelsk nej til ny lov

Side 10

Overgrebsofre fra børnehjemmet Solgården tilkendt erstatning af staten

Side 16-17

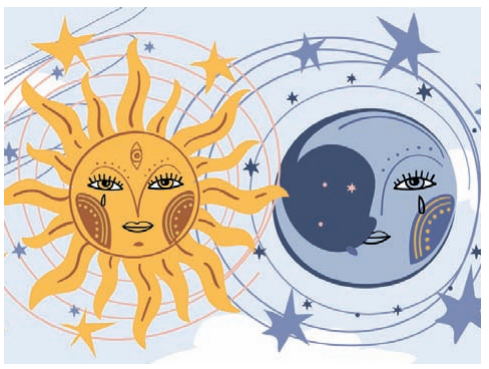

Unge møder heksekunst og okkultisme på TikTok - hvordan skal kirken reagere?

Side 9

Ny bestyrelse på Betesda Rehabilitering vil kæmpe for stedets overlevelse

Side 5

Kan et knækket æbletræ også forkynde Guds evangelium?

At lave gudstjenester for mennesker med demens har skærpet Carsten Haugaard Nielsens bevidsthed om, hvad enkelhed kan betyde - i gudstjenesten, på pilgrimsvandringen og i fitnesscenteret.

"Vi er kaldet til at være medmennesker for hinanden og bære hinandens byrder og også hinandens tro. Det er noget af det, mennesker med demens kan minde os om. For mennesker med demens, der har glemt, hvem Jesus er, og som ikke kan udtrykke deres tro med ord, bliver denne dimension af troen vigtig," siger tidligere sognepræst Carsten Haugaard Nielsen, der har holdt mange gudstjenester for demente.

Artiklen er en del af vores serie om de syv pilgrimsord.

Side 12-13

ER DU Markusskolens nye skoleleder?

Til Markusskolen i Esbjerg søger vi en tydelig og nærværende leder, der vil stå i spidsen for en stærk friskole med kristent værdigrundlag, høj faglighed og fokus på det enkelte barn.

Vil du være med til at forme fremtidens skole i et engageret fællesskab?

Læs mere og søg stillingen på: markusskolen.dk

Kontakt

Kresten Reuss Kragh-Schmidt MentalTouch
Konsulent
Kresten Reuss Kragh-Schmidt
tlf. 2968 9668

Markusskolen
Formand for Markusskolens bestyrelse
Mona Schmidt
tlf. 2657 4457

VICEFORSTANDER SØGES TIL SE

Vil du være med til at lede en veldrevet efterskole med stærke kristne værdier, høj faglighed og et levende fællesskab?

Du får lov til at skabe struktur i hverdagen, udvikle medarbejdere og være med til at sætte retning for skolens fortsatte udvikling.

LÆS DEN FULDE STILLINGSPROFIL PÅ:
S-E.DK/OM-SE/LEDIGE-STILLINGER
Ansøgningsfrist: 4/10 2026 kl. 12.

SYDVEST-JYLLANDS EFTERSKOLE

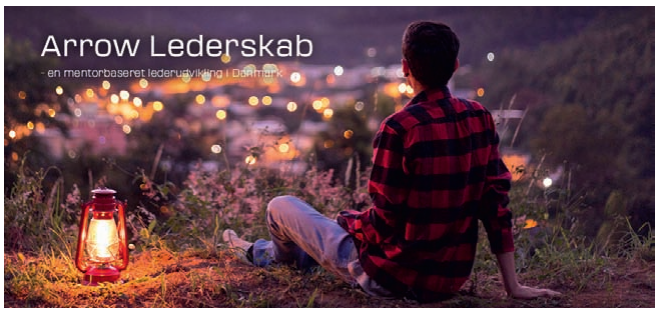

Arrowlederskab opstart
Ansøgningsfrist 1. oktober
Ansøgning og mere info på
www.arrowlederskab.dk
ARROW

Pinsekirken Svendborg holder 100-års fødselsdag

Pinsekirken Svendborg, der ligger på Svinget 2, fylder i år 100 år. Det bliver fejret den 3. oktober kl. 13-17.

Den 7. oktober 1926 dannede en lille gruppe mænd og kvinder den første pinsekirke i Svendborg, og trods perioder med modgang består kirken stadig den dag i dag. I årenes løb har pinsekirken ligget i Bagergade, i Møllergade, i Valdemarsgade og siden 1977 i Svinget 2.

Der opstod pinsekirker flere steder rundt omkring både i Danmark og i Skandinavien i årene efter den åndelige vækkelse i Azusa Street i Los Angeles i 1906. Mænd og kvinder, som havde oplevet den åndelige fornyelse i Los Angeles, vendte tilbage med ønsket om at skabe kirker, hvor det åndelige gudsliv kunne få endnu større plads til at leve. Der blev i høj grad lagt vægt på kald og personlig tro mere end teologisk uddannelse, og således indsattes lægfolk, både mænd og kvinder, som præster og forkyndere.

I dag ses dog flere og flere præster, som, udover at opleve et personligt kald, også har en teologi- eller bibelskole-uddannelse i landets pinsekirker. Pinsekirken er en frikirke og fungerer som en selvstændig forening og præges af personligt engagement og levende tro, glæde og liv. Svendborg Pinsekirke fejrer fødseldagen lørdag den 3. oktober kl 13-17, hvor alle er velkomne.

Bodil

Bibelmarathon i Lykkeskær Bedehus i Sønderjylland

Fra søndag den 20. til torsdag den 24. september er der bibelmarathon i Lykkeskær Bedehus, der ligger på Lykkeskærvej 15, 6670 Holsted. Lige midt mellem Esbjerg og Kolding.

Her vil Bibelen blive læst op fra 1. Mosebog og helt til og med Johannes' Åbenbaring. Alle er velkomne til at komme og lytte med, og alle er også velkomne til at deltage i oplæsningen, som foregår i dagtimerne fra kl. 8 til 20.

Det er niende gang, at arrangørererne afvikler et bibelmarathon i Danmark inden for de seneste år. Tidligere har arrangementet blandt andet været afviklet i København i nærheden af Christiansborg. En begivenhed, vi også omtalte her i avisen, blandt andet fordi regnbuen viste sig over København netop i de minutter, hvor oplæsningen handlede om Noas ark og regnbuen.

En lignede oplevelse udspillede sig, da den samme gruppe afviklede et Bibelmarathon i Aabenraa. I København blev regnbuen dokumenteret med et billede, i Aabenraa fangede de øjeblikket på video.

Der er dog ikke nogen garanti for regnbuer, og det er i øvrigt heller ikke formålet med arrangementet, fortæller arrangørerne. Det er til gengæld formålet at læse hele Bibelen fra ende til anden.

Arrangementet begynder 20. september kl. 18 og sidste kapitel forventes at blive læst 24. september kl. 12.

Man kan komme gratis som dagsgæst eller deltage med overnatning til 150 kr. pr. døgn - uden forplejning. Yderligere info kan findes på lykkeskaer.dk.

Simon

Udfordringen

Udfordringen er en **selvejende** fælleskirkelig ugeavis med stof fra både **frikirker og folkekirken.** Avisen finansieres af abonnementer og annoncer og er **uafhængig** af såvel kirker som organisationer. - 2026: Årgang 54. Medlem af avisernes organisation Danske Medier. ISSN nr. 0902-5693

Tlf: 74 56 22 02. Postadresse:
Jernbanegade 1, 6070 Christiansfeld.
Redaktion@udfordringen.dk
Simon Thidemann (ansv.hav.), Lisbeth Thomsen, Bodil Lanting, Eilis Jokszies, Lisbeth Jepsen, Kirsten Krog m.fl.
Korrektur: Ingolf Becker.
Panelredaktører: Anne Manning-Pedersen, Filip Smidt og Poul Henning Krog.
Ung@udfordringen.dk: Henrik Engedal
Annoncer@udfordringen.dk:
Erik Damm og Lisbeth Thomsen

Tlf: 74 56 22 02. Postadresse:
Jernbanegade 1, 6070 Christiansfeld.
Redaktion@udfordringen.dk
Simon Thidemann (ansv.hav.), Lisbeth Thomsen, Bodil Lanting, Eilis Jokszies, Anne Manning-Pedersen, Kirsten Krog m.fl.
Korrektur: Ingolf Becker.
Brevkasseredaktører: Anne Manning-Pedersen og Poul Henning Krog.
Ung@udfordringen.dk: Henrik Engedal
Annoncer@udfordringen.dk:

Ellen fylder 90: 'Jeg vil være de glemte børns stemme'

I 10 år hjalp Ellen Dalgaard mennesker med spedalskhed i Tanzania. Nu fylder sygeplejersken 90 år og ser tilbage på de mange skæbner, der blev forvandlet af at få behandling.

Ellen Dalgaard Jensen fylder 90 i oktober. Foto: Svend Løbner

På billedet i midten hilser Ellen Dalgaard Jensen på en spedalsk kvinde. Nederst ses hun sammen med børnehavebørn. Privatfotos

Af Svend Løbner

Ellen Dalgaard Jensen husker det, som var det i går. Kvinden Odilia, der var blevet behandlet for spedalskhed på Brødremenighedens Spedalskhedshospital i Sikonge, Tanzania, og som nu kun havde ét øje og ét ben. Selvom hun også manglede nogle fingre, sad hun på jorden og lavede en seng af grene og bomuldsgarn.

Odilia var nemlig flyttet ud i skoven efter endt behandling sammen med en gruppe, der også havde været syge med spedalskhed. Sådan kom de udstødelsen fra samfundet i forkøbet. I skoven havde de bygget deres egne hytter, og Odilia sad nu dér og takkede Gud for sin lille hytte, fortæller Ellen Dalgaard:

"Vi holdt en lille andagt der hos hende og sang. Så var der nogle børn, der kom og begyndte at synge med. Jeg spurgte, om de da kendte sangen, hvortil børnene svarede: "Vi kender den ikke, men vi synger bare, fordi vi er glade!"

Fra patient til oaseskaber

Hun husker også en dreng, som havde fået hjælp på spedalskhedshospitalet. Han førte Ellen ud på en befærdet vej for at vise hende en lille plante i vejsiden. Der havde han sat et lille gærde omkring den og vandet den hver dag, så den kunne vokse:

"Han strålede. Det var, som om det allerbedste kom frem i ham, fordi han nu kunne gøre noget nyttigt. Han byggede jo en lille oase," fortæller Ellen Dalgaard.

Drengens skabertrang inspirerede Ellen Dalgaard:

"Vi kan jo alle sammen bygge oaser, hvor vi er i livet," reflekterer hun.

Sådanne historier har den tidligere sygeplejerske og jordemoder i stribevis. Fra 1968 var Ellen Dalgaard udsendt for BDM – først som sygeplejerske og jordemoder indtil 1975 og siden som spedalskhedssygeplejerske fra 1976 til 1985. Her har hun set et utal mennesker blive forvandlet af at få behandling på Brødremenighedens Spedalskheds-hospital. Når sygdommens åg er væk, begynder patienterne nemlig hurtigt at sprudle af liv, kreativitet og taknemmelighed, erfarer hun.

En stemme for usete børn

Børnene har en særlig plads i Ellen Dalgaards hjerte:

"Jeg elsker børn. Jeg elsker deres umiddelbarhed. Og de spedalske børn, dem kunne jeg altså slet ikke stå for."

Derfor betragter Ellen Dalgaard sig som talskvinde for de glemte børn.

"Mange forældre "glemte" at give deres adresse, når de afleverede børnene på hospitalet. Så når børnene blev raske, havde de ikke noget sted at tage hen," fortæller hun og pointerer:

"Jeg vil gerne være deres stemme. Jeg vil gerne tale for dem, når de ikke selv kan."

Derfor har hun blandt andet holdt foredrag hjemme i Danmark, hvor hun fortæller om sygdommen, sit arbejde på klinikken og sine oplevelser med patienterne.

Tabubelagt sygdom kan kureres

Spedalskhed kunne bremses allerede dengang, Ellen Dalgaard var udsendt, og i dag kan den kureres med en medicinkur. Sygdommen skyldes bakterien Mycobacterium leprae, som angriber huden og i værste fald kan føre til svære misdannelser og nerveskader. Derfor har sygdommen spredt skræk og rædsel for smitte og været omgærdet af tabu.

"Nogle manglede ben, fingre og tæer. Andre var blinde eller døve. Og mange af de børn, jeg tog mig af, var jo deprimerede og ulykkelige, fordi de ikke havde kontakt til forældrene."

Derfor besluttede sygeplejersken sig for at være en stabil figur i deres liv:

"De blev mine venner. Rigtig gode venner," husker Ellen Dalgaard.

Men var du aldrig selv bange for at blive smittet?

"Ind imellem kunne det godt slå mig. Men jeg slog det hen, for når jeg skulle passe min opgave, kunne jeg jo ikke gå og være bange. Jeg har givet dem mange knus og vasket deres fødder," fortæller hun.

Fællesskab og glæde

For Ellen Dalsgaard kommer mennesket nemlig før sygdommen, og derfor var samvær lige så vigtigt som behandlingen.

"Jeg husker, at jeg gik ned til lederen af spedalskhedskolonien, der var opført i tilknytning til spedalskhedshospitalet, og sagde, at nu vil jeg invitere tyve spedalske til middag i mit hjem," husker hun.

"Men han sagde nej, og da jeg gik ham på klingen, fortalte han, at det var, fordi de aldrig var blevet inviteret af nogen før."

Men så var der netop god grund til at invitere dem, insisterede Ellen Dalgaard.

"Jeg glemmer aldrig den dag, hvor de kom gående de cirka 100 meter fra spedalskhedshospitalet op til mit hus i en lang, lang række. Vi havde en pragtfuld eftermiddag i min gård, hvor vi sang. Jeg tog harmonikaen frem og begyndte at spille. Vi fortalte vittigheder og havde det virkelig meget fornøjeligt."

'Jeg føler mig velsignet'

For Ellen Dalsgaard gav arbejdet for de spedalske nemlig mindst lige så meget igen. Især de dage, hvor hun var træt og skulle visitere i skoven, hvor Odilia boede med to andre tidligere spedalske:

"Det var tit, jeg skulle derud, selvom jeg havde haft en lang dag og ikke havde lyst til det. Og altid, når jeg kørte hjem, var jeg glad og havde en masse nye kræfter," fortæller hun.

"En dag så Odilia direkte på mig og sagde: "Jeg takker hver dag Gud for min lille hytte!" En anden tidligere spedalsk kvinde, Kapemba, var lykkelig for en regnfrakke, hun havde fået. Ellers sad hun med et håndklæde for at beskytte sig mod regnen, fordi hendes hytte var utæt. Og manden Filemoni, der også havde en hytte i skoven, sagde: "Søster, vi herude i skoven beder for dig nat og dag!" Da tænkte jeg: "Altså, jeg bliver jo velsignet derude af de gamle mennesker," slutter hun med et stort smil.

Ellen Dalgaard Jensen fylder 90 år den 27. oktober 2026.

Guds velsignelse indpakket i sort papir

Den 18. september var det 15 år siden, at den kendte kristne sjælesørger og rådgiver, Brita Krarup, døde af cancer efter et 16 år langt sygdomsforløb.

"Når man oplever smerten, afmagten og tabet af at kunne styre sit eget liv, bliver man på en hel afgørende måde afhængig af Gud og må læne sig tættere til ham, og netop det har jeg oplevet som en vinding," udtalte Brita Krarup, mens hun var syg. Arkivfoto fra Udfordringen 2012/34

Af Kirsten Krog

Tre år inden Britas død interviewede jeg hende til det nu hedengangne tidsskrift 'Levende Vand'. Her fortalte hun om, hvordan hun oplevede det lange sygdomsforløb, der gradvis svækkede hende mere og mere.

Da mange af Udfordringens læsere kendte hende, men sandsynligvis ikke kender til dette interview, bringer vi her en forkortet og nænsomt tilrettet udgave af dette interview.

Brita opdager en knude

Tilbage i 1993 fandt Brita Krarup en knude i det ene bryst. Allerede inden hun fik stillet diagnosen cancer, havde hun fået vished om tre ting: knuden var ondartet, hun ville komme til at dø af det og sidst, men ikke mindst: Alt var vel!

Derfor kom det da heller ikke bag på hende, da diagnosen blev stillet, og i visheden om sin kommende død opstod der, som hun udtrykte det, "et kostbart bånd mellem Jesus og mig".

Som ung havde Brita kæmpet med depression og tanker om døden. Nu måtte hun igen forholde sig til døden. Men når hun sammenlignede tankerne dengang med de tanker, hun nu havde, var de diametralt forskellige: "Tankerne dengang var fyldt af mørke, men nu, når jeg tænker på døden, er det tanker, der er fyldt med glæde."

En stribe af velsignelser

Da vi mødtes til interviewet, havde vi måttet flytte aftalen et par gange, da hun først kunne give endelig tilsagn på dagen pga. smerter og bivirkninger fra medicin. På det tidspunkt havde canceren bredt sig til knoglerne, og hun havde meget stærke smerter, som man forsøgte at dulme med medicin. Alligevel sagde hun: "Dette forløb har indeholdt en stribe af velsignelser, selvom papiret har været sort. Kræft er jo ikke i sig selv en velsignelse, men forløbet har alligevel været så meningsfyldt for mig".

Lænede sig op ad Gud

Britas liv havde på ingen måde været let: En barndom og ungdom i psykisk afmagt, et arbejde som medvandrer for mennesker, hvis liv var en byrde - og en livsafslutning præget af langvarig og smertefuld sygdom.

Alligevel fik jeg en helt anden opfattelse, da jeg talte med hende. Det var tydeligt, at Brita netop, som hun sagde det, oplevede det svære i sit liv som Guds velsignelse i sort papir; ja, hun gik så langt som at sige: "Jesus har været grænseløs god mod mig igennem hele mit liv; overbærende, fuld af kærlig opmuntring og nænsom ved alle mine skrøbeligheder."

Derfor var det også oplagt at spørge hende, hvordan hun erfarede, at Gud brugte smerten i sin plan:

"Når man oplever smerten, afmagten og tabet af at kunne styre sit eget liv, bliver man på en hel afgørende måde afhængig af Gud og må læne sig tættere til ham, og netop det har jeg oplevet som en vinding."

Brita pointerede, at det er afgørende, hvilken holdning vi har haft til livet, før det svære rammer os. Har vi en forventning om, at livet skal være rimeligt smertefrit, vil det slå hårdt, når man fx bliver bremset af en dødelig sygdom, og spørgsmålene: "Hvorfor mig?" og "Hvad har jeg gjort, siden det skal ramme mig?" ødelægger ens fred og tillid til Gud.

Når man oplever smertefulde ting, er det vigtigt, at man lærer at modtage livet, som det er, af Guds hånd, så man kan favne både de gode og lyse dag og de svære og mørke.

"Jesus har været grænseløs god mod mig igennem hele mit liv; overbærende, fuld af kærlig opmuntring og nænsom ved alle mine skrøbeligheder."

Guds fred findes altid

"Noget af det, jeg har oplevet, og som Gud har lært mig, er, at Guds fred altid findes et eller andet sted. Jeg skal blot finde ind i freden.

Det handler ikke om at sige 'Gid han dog ville give mig sin fred!' – freden findes, den er der."

Her talte Brita af nylig erfaring. Hun fortalte, hvordan hun havde metastaser i bækkenet og i noget af rygsøjlen, og hun havde fået at vide, at hvis der dannede sig metastager i den allernederste del af rygsøjlen, kunne hun bl.a. få følelses- og styreforstyrrelser og på andre måder miste kontrollen over kroppens funktioner.

En dag fik hun så symptomer, der kunne indikere, at canceren havde spredt sig og blev grebet af panik. Hun blev akut indlagt på traumecentret:

"Jeg lå i otte timer og ventede på at blive scannet, og mens jeg lå dér, oplevede jeg, at Guds fred var så tyk omkring mig, at den næsten var til at skære i, og jeg nåede dertil, hvor jeg kunne sige: 'Hvis det er kommet dertil, hvor jeg bliver lammet og ikke kan styre mine kropsfunktioner, er det i orden for mig, for du vil være hos mig, du vil hjælpe mig og give mig det, der skal til for at kunne bære det."

"Guds fred er ikke noget automatisk," fortsatte Brita, "men den er noget meget, meget virkeligt, når man bevæger sig derind, hvor den er og siger: 'Jeg er i dine hænder, og alt er vel!'"

Gud er der midt i smerten

Jeg kunne ikke lade være at spørge hende om, hvordan hun formåede at holde blikket fæstet på Gud midt i de værste smerter. For smerter kan blive så stærke, at det er næsten umuligt at tænke på noget andet. Til det svarede hun:

"Mit kristenliv har aldrig været båret oppe af stærke følelser af, at Gud er der. Han har meget mere lært mig at tro på, at jeg er i hans hænder. Derfor har jeg aldrig været dér, hvor jeg har tvivlet på, at jeg er i hans hænder, og jeg har heller ikke været der, hvor jeg har glemt det.

"Det, som gjorde det til at holde ud, var lige så stille at nævne Jesu navn."

Men det er, fordi han hele mit liv har været en integreret del af, hvem jeg er. Det er en stor gave at have fået ind i sin bevidsthed så tidligt, at han findes, og han er der og altid vil være der.

Jeg husker på et tidspunkt, hvor jeg lå tre uger på Rigshospitalet med voldsomme smerter; men det, som gjorde det til at holde ud, var lige så stille at nævne Jesu navn. Så jeg har endnu ikke været dér, hvor jeg ikke har kunnet forholde mig til Guds nærvær i smerten, netop fordi jeg ikke forbinder det, at han er hos mig, med nogle bestemte følelser. Det er som en konstant viden."

Herlighedshåbet

Til denne konstante viden hos hende hørte også et fremtidshåb om en evighed i forening med Jesus, og når hun kom ind på det, strålede hendes øjne af glæde, og stemmen fik en lysere klang:

"Jer er på vej hjem til et liv med Gud, hvor der ikke længere vil være lidelse, sygdom og død. Der vil ikke være nogen form for ondskab, og jeg vil selv være fri af alt det i mig, som jeg så ofte har kunnet være ked af – alt det, der har været præget af mine begrænsninger og min syndighed.

Glæden over at være på vej ind i et liv, hvor disse ting ikke findes mere, og tanken om, at Jesus er gået bort for at berede et sted for mig, som er fri for al synd og syndens følger, kan gøre mig fuldstændig lykkelig. Så meget, jeg er i stand til det, elsker jeg ham jo.

Men jeg har endnu ikke set ham. Jeg glæder mig til at skulle se Jesus, og den glæde giver jeg god plads til. Pga. kræften tænker jeg, at mødet med ham er kommet tættere på."

Himmelbrylluppet

Mens jeg dengang sad og lyttede til Britas tale om himlen, mindedes jeg, da jeg, ikke længe efter at hun havde fået diagnosen brystcancer, hørte hende tale om sin kommende død på en måde, som talte hun om sit forestående bryllup. På trods af det menneskeligt set upassende i det, kunne jeg ikke andet end glæde mig på hendes vegne.

Her 16 år efter, at Brita Krarup blev forfremmet til herlighed, taler hendes ord stadig til os om at træde ind i Guds fred, som altid er der, lige meget hvilken situation vi befinder os i.

Udfordringen skrev om dødsfaldet i 2011, at Brita Krarup døde søndag den 18. september i en alder af 66 år på Diakonissestiftelsens hospice.

COMPOUNDERS

MW Compounders er en dansk børsnoteret investeringsforening. Foreningen har investeret i 20-30 globale compounder-aktier.

Læs mere her: www.mwcompounders.dk

Kontakt: Johannes Møller 61 31 64 85

KLUMME

To slags bønner

Jeg vil ikke påstå, at jeg fuldstændigt forstår, hvordan bøn ”virker” eller præcis, hvordan vi skal bede. Men jeg vil gerne dele min erfaring af, hvornår Gud oftest svarer på min bøn.

Når jeg beder, så har jeg lagt mærke til, at jeg kan bede på to forskellige måder:

1. Jeg beder fra en position af en grundlæggende frygt og nervøsitet. Det er en desillusioneret bøn, hvor jeg håber meget på, at Gud gør noget, men jeg tror dybest set ikke ret meget på det. Det er en defensiv bøn. En bøn, hvor jeg faktisk tigger Gud. Det er lidt som at spille lotto. Måske er jeg heldig, måske ikke. Og sekundet efter bønnen er jeg igen nervøs eller usikker. Intet i mig selv har ændret sig. Jeg tror ikke rigtigt på det – men jeg håber da og prøver at være positiv.

2. Den anden bøn er en bøn, som forventer, at Gud gør noget. Det er fra en position af grundlæggende tillid til, at Gud handler, når jeg beder. Det er en tillid til noget, som jeg endnu ikke har set manifestere sig. Mine ord er fyldt med tro og taknemmelighed over, hvad Gud vil gøre. Jeg beder med autoritet. Jeg beder imod åndsmagter og proklamerer Guds herredømme. Det er også en bøn, hvor jeg beder ud fra en position af at være fyldt med Helligånden og være en søn af Gud. En bøn med selvtillid, fordi Gud jo er i mig.

Selvfølgelig skal man være sikker på, at det man beder om, er efter Guds vilje. At det er en værdi fra hans rige. Ellers lytter han selvfølgelig ikke. Men ved vi dette, så ved vi også, ”at vi allerede har fået det”, når vi beder om det (det står der faktisk i Johannes’ Første Brev 5,14-15).

Og ved du hvad? Jeg oplever meget tit, at, når jeg er ekstra desperat og beder nr. 2, som jeg vil kalde ’trosbønnen’, så sker der noget i den situation, som jeg beder ind i! Nogle gange tager det lidt tid, men ofte sker det faktisk hurtigt. Og som en bonus, så får jeg det også ofte selv bedre.

I Jakobs brev 1 understreges det også, at vi ikke skal bede som en ustabil bølge, der styres af omstændighederne: ”Men I skal bede i tro uden at tvivle. For hvis I vakler i jeres tillid til Gud, er I som havets bølger, der kastes frem og tilbage af stormen, eller som en, der står med et ben i hver lejr og går skiftevis i den ene og den anden retning. Beder I på den måde, kan I ikke regne med at få noget fra Herren.”

Stærke ord. Jeg håber, dette kan være til opmuntring for dit bønsliv. Bed med tillid og tro.

Af Henrik Engedal

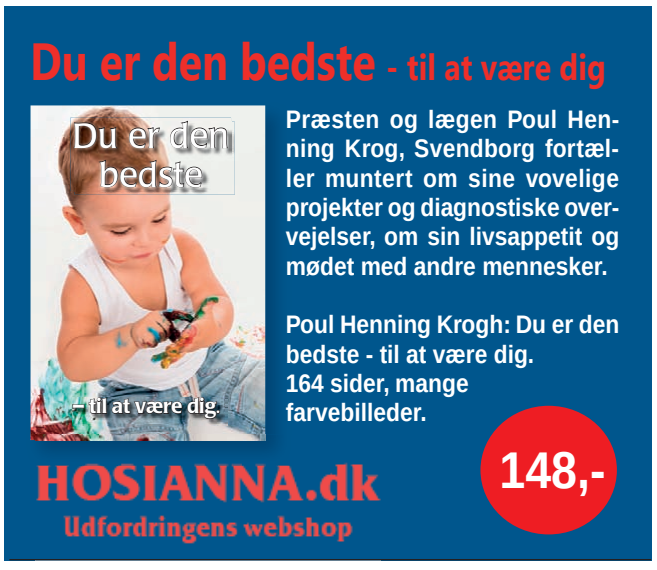

Lin Button til konference i Karlslunde Strandkirke

Konferencen ’Helhed - hvor hjertet finder hjem’ foregår på Karlslunde Mosevej 3 i Karlslunde. Foto: Karlslunde Strandkirke

“Gud ønsker at bringe helhed til hele mennesket,” siger forbeder Lin Button, der kan mødes på konferencen den 25.-26. september.

Karlslunde Strandkirke inviterer i september til en konference med den britiske underviser og forbeder Lin Button, som i mange år har været kendt for sin tjeneste med fokus på indre helbredelse, Guds nærvær og forvandling af liv.

Konferencen har fået overskriften ’Helhed’ og samler mennesker fra hele landet, som længes efter at opleve en dybere erfaring af Gud – ikke blot som en teoretisk tro, men som en virkelighed, der berører både sjæl, krop og sind.

Helhed til hele mennesket

“Gud ønsker ikke kun at røre vores tanker, men at bringe helhed til hele mennesket,” siger Lin Button i forbindelse med sit virke, hvor forbøn og undervisning ofte går hånd i hånd.

Lin Button har i årtier været en del af internationale sammenhænge, hvor fokus har været på helbredende bøn og på at hjælpe mennesker til frihed fra indre sår og gamle mønstre. Hendes undervisning er kendetegnet ved en enkel og personlig tilgang til evangeliet og en stærk betoning af Guds kærlighed som forvandlende kraft.

Forventer at Gud vil møde mennesker konkret

I Karlslunde Strandkirke ser man frem til besøget.

“Vi oplever en stor længsel efter ægte helhed i menneskers liv – ikke mindst i en tid, hvor mange kæmper med uro og indre pres. Vi forventer nogle dage, hvor Gud vil møde mennesker konkret,” fortæller Ruth Cilwik-Andersen, som er leder af diakoniarbejdet i Karlslunde Strandkirke.

Hun understreger samtidig, at konferencen ikke blot er undervisning, men også et rum for bøn og forbøn: “Det handler om at give plads til, at Gud selv kan virke. Vi kan ikke skabe helhed – men vi kan pege på ham, der kan,” siger Ruth Cilwik-Andersen.

Lin Button har i årtier været en del af internationale sammenhænge, hvor fokus har været på helbredende bøn og på at hjælpe mennesker til frihed fra indre sår og gamle mønstre. Privatfoto

Det praktiske

Konferencen finder sted i Karlslunde Strandkirke, Karlslunde Mosevej 3, 2690 Karlslunde, og henvender sig til alle, der ønsker fordybelse, undervisning og forbøn.

Arrangørerne er Karlslunde Strandkirke, Byens Valgmenighed, Bethlehemskirken, The Gospel Fellowship.

Tilmeldinsfristen er den 20. september på: www.strandkirken.dk/helhed.

Undervisningen er på engelsk med mulighed for simultanoversættelse til dansk via trådløse høretelefoner.

Bodil

Vejle-kirke indbyder til parkursus

Det anerkendte parkursus PREP udbydes igen den 30. september i Vejle. Det er certificerede PREP-instruktører, som i samarbejde med Kirkernes Sociale Arbejde i Vejle afholder kurset.

”Parkurset er for par i alle aldre og livsfaser, der ønsker at arbejde med deres parforhold. Visionen er helt enkelt: at bidrage til at styrke parforhold i Vejle og omegn, uanset baggrund eller livssituation” siger initiativtager Birgit Muff Pedersen fra Bykirken i Vejle.

De certificerede PREP-instruktører Birgit Muff Pedersen og Mads Sørensen Madsen tilbyder i samarbejde med Kirkernes Sociale Arbejde i Vejle undervisning i ’Praktiske Redskaber til et Engageret Parforhold’.

Praktiske Redskaber til et Engageret Parforhold

Parkurset er udviklet til at hjælpe par med at passe godt på parforholdet. På kurset får man Praktiske Redskaber til et Engageret Parforhold og inspiration til at udvikle forholdet, mens man også lærer at kommunikere bedre.

Det kan være svært at give kærligheden gode vækstbetingelser i en travl hverdag. Alligevel er det et stort ønske for de fleste at skabe gode parforhold og trygge familier. Det viser forskningen, som ligger bag udviklingen af parkurset.

Forebyggelse - ikke terapi

Kurset er et forebyggende og relations-udviklende kursus. Det er ikke et terapeutisk forløb, men består af undervisning over fire aftner med oplæg fra kursuslederne og private samtaler mellem parret.

Fire tirsdage

Kurset afholdes over fire tirsdage aftner, første gang den 30. september kl. 18.30-21.30. Kurset koster 1.000 kroner pr. par.

Man kan finde mere information og tilmelde sig på www.ksa-vejle.dk/parkursus-prep/ oplyser Martin Højgaard Jensen, der er præst i Bykirken på Grejsdalsvej 16 i Vejle.

Bodil

Den nye bestyrelse for Betesda Rehabilitering - fra venstre: Ester Højgaard, Bent Ole Sørensen, Niels Peter Kokkenborg og Britta Hyldgaard. Foto: Betesda Rehabilitering

Ny bestyrelse for botilbuddet Betesda tror på overlevelse

I den senere tid har der været usikkerhed omkring botilbuddet Betesda Rehabiliterings fremtid og den fremtidige drift. Betesda Rehabilitering har siden 1975 været et socialt botilbud særligt målrettet mennesker med alkohol- eller stofmisbrug – eller mennesker, som af anden grund er havnet i en udsat livssituation.

Tilbage i juni 2026 blev alle medarbejdere på Betesda Rehabilitering opsagt på grund af dårlig økonomi. Der har dog fortsat været frivillige tilknyttet stedet, hvor der også har boet en lille håndfuld beboere. Bestyrelsen har siden undersøgt mulighederne for, hvordan Betesda kunne drives videre på nye betingelser.

Onsdag den 2. september 2026 var der repræsentantskabsmøde på Betesda. Her kunne bestyrelsen fortælle, at der er kommet en ny gruppe på banen, som ønsker at gentænke Betesda og arbejde for en bæredygtig fremtid for stedet. Det skriver Betesda i en offentlig meddelelse på Facebook.

Gruppen ledes af Niels Peter Kokkenborg, som bliver ny formand for Betesdas bestyrelse. Med sig får han Bent Ole Sørensen som næstformand samt Britta Hyldgaard og Esther Højgaard som bestyrelsesmedlemmer.

Niels Peter og hans hustru, Inge Merete Kokkenborg, påtænker at flytte ud på Betesda i løbet af 2027. Niels Peter har været frivillig på Betesda i mere end 20 år.

Bofællesskab på ny måde

Visionen er at gentænke Betesda som et bofællesskab, hvor mennesker med forskellige behov kan få mulighed for at bo i kortere eller længere tid. Tanken er at skabe et sted, hvor der er plads til mennesker, fællesskab og omsorg – og hvor mennesker kan få mulighed for at tage næste skridt i livet.

"Men Jesus skal fortsat være centrum for Betesda. Vi ønsker et sted, hvor mennesker ikke blot finder et hjem og et fællesskab, men også møder Guds kærlighed, håb og nåde. Et sted, hvor troen på Jesus må få lov til at være en naturlig del af livet, og hvor mennesker kan opleve, at der findes en vej videre, også når livet har været svært.

Det er endnu for tidligt at sige præcis, hvordan den endelige model kommer til at se ud. Der skal arbejdes, tænkes, undersøges og ikke mindst bedes meget i den kommende tid," skriver Betesda.

Støtte fra afgående medlemmer

De afgående bestyrelsesmedlemmer, Mikael Schlosser og Kim Pedersen, bakker op om den nye bestyrelse og vil hjælpe med at sikre en god overgang.

"Det har været en udfordrende tid for Betesda – og på sin vis er det det stadig. Der er fortsat økonomiske og praktiske udfordringer, som der skal findes gode løsninger på. Men vi står med en gruppe, som har en vision for Betesda, og det er en stor glæde. Vi tror på, at Gud stadig har en plan for Betesda. Vi ved ikke præcis, hvordan den plan kommer til at se ud, men vi ønsker at være trofaste i det, Gud lægger foran os," skriver Betesda som afslutning på opslaget.

Simon

KDU-formand melder sig ud af Kristendemokraterne

Den nu tidligere formand for Kristendemokraternes Ungdom, Axel Ljungquist, har meldt sig ud af Kristendemokraterne efter omkring to et halvt års medlemskab.

I et opslag på Facebook begrunder han udmeldelsen med både politiske uenigheder og personlige konflikter i partiet.

"Jeg kan ikke længere være medlem af KD. Dels fordi meningsforskellene er for store mellem mig og partiet på et par afgørende punkter, og dels fordi nogle uenigheder med enkelte medlemmer dræner mig for meget," siger han.

Han har blandt andet været opstillet for partiet ved kommunal- og regionsrådsvalget i 2025, været formand for KDU og siddet i både Kristendemokraternes hovedbestyrelse og forretningsudvalg.

Ifølge Axel Ljungquist befinder Kristendemokraterne sig i en identitetskrise. Han beskriver selv tre forskellige retninger i partiet: En mere kristendemokratisk midterorienteret fløj inspireret af tyske CDU, en mere værdikonservativ fløj med rødder i Kristeligt Folkeparti samt en lille progressiv fløj.

Han oplyser, at han selv har tilhørt den progressive fløj og har blandt andet været engageret i debatten om behandling af transkønnede børn og unge, som man også har kunnet læse om her i avisen.

Samtidig understreger han, at han fortsat mener, der er plads til Kristendemokraterne i dansk politik.

Axel Ljungquist har efterfølgende meldt sig ind i Alternativet.

Simon

Årets lederkonference i FrikirkeNet har temaet 'Savnet og fundet'

FrikirkeNets lederkonference foregår på Samværket, Lykkegårdsvej 100 i Kolding den 13. og 14. november 2026.

Justin Brierely udgav bogen 'The Surprising Rebirth Of Belief In God' i 2023. Også som podcastvært (fx i serierne 'The Surprising Rebirth Of Belief In God' og 'Uncommon Ground') ser Brierley på, hvorfor fx tidligere nyateister i vor tid begynder at tvivle på deres ideologi og i stedet søger Gud.

Hvert år inviterer FrikirkeNet til en lederkonference, hvor målet er at ramme lige midt ned i krydsfeltet mellem kirke og samfund. I år er temaet 'Savnet og fundet', og det handler om, at mange i disse år genkender en uro eller længsel — en fornemmelse af, at noget mangler. Et savn, som også kan rumme oplevelsen af selv at være savnet. At der er én, der kalder. Samtidig hører vi fortællinger om søgende, som til deres egen overraskelse gør et fund — og samtidig får oplevelsen af selv at være fundet. At der er én, der favner.

Flere søger og hører kaldet fra Gud

Årets lederkonference sætter fokus på krydsfeltet mellem savnet og fundet — og mellem at være savnet og fundet. Den britiske journalist, forfatter og podcastvært Justin Brierley er den ene af konferencens hovedtalere. Han ser på, hvordan længslen i vores tid kan forstås som et udtryk for, at Gud både kalder og favner.

Også livsstilsekspert, forfatter og foredragsholder Flemming Møldrup medvirker som hovedtaler. Sammen vil vi lade os inspirere af det, Gud gør i vores land netop nu — og sammen vil vi gentænke, hvad det vil sige at være kirke, hvor mennesker kan finde hjem til Guds favn — og gå fra savnet til fundet, skriver arrangørerne.

Livsstilsekspert, forfatter og foredragsholder Flemming Møldrup taler om emnet 'Troens genkomst - hvorfor lige nu?'

Sidste frist for tilmelding er den 20. oktober.

Bodil

LEDERARTIKEL

Gud er større end tidens trend

For ikke så længe siden skrev jeg en leder, hvor jeg brugte fortællingen fra Det Nye Testamente om kvinden, grebet i ægteskabsbrud, hvor en flok mænd slæber en kvinde hen til Jesus. De ville stene hende, fordi hun havde begået ægteskabsbrud, men inden de stenede hende, ville de lige høre, hvad Jesus syntes, de skulle gøre.

Jeg brugte fortællingen til at fremhæve betydningen af at turde lade være med at sige noget, fordi Jesus i første omgang ikke siger noget til mændene. Jeg har efterfølgende talt med en, som var noget utilfreds med den måde at bruge fortællingen på, fordi jeg undlod at bruge anledningen til at fremhæve de væsentligste budskaber i netop denne fortælling, hvor Jesus gør det tydeligt for alle de tilstedeværende mænd, at de selv er lige så skyldige, som den kvinde, de ville stene, og at Jesus efterfølgende siger de befriende ord til kvinden om, at han ikke fordømmer hende, og at han til sidst sender hende bort med formaningen om ikke mere at synde. Det er en fantastisk fortælling.

Jeg synes selv, at pointen om at turde lade være med at sige noget og i stedet give plads, til at fx Helligånden kan arbejde uden at blive forstyrret af vores ikke altid lige velvalgte ord, er en god pointe. Men jeg fortryder alligevel, at jeg undlod at fremhæve fortællingens væsentligste budskaber. Ikke fordi vi nødvendigvis altid skal have alt med helt fra skabelsen til Johannes' Åbenbaring, men fordi det er en dårlig vane at bruge bibelvers ud af sin sammenhæng til at fremhæve en pointe, som måske kan være ganske god, men som de pågældende bibelvers egentlig ikke handler om.

Det er helt grundlæggende en dårlig idé, hvis vi skal mindske forvirringen og fastholde tilliden til Bibelens ord som gode, eviggyldige og sande ord. For lige netop det syn på Bibelen er igen under pres, som det har været det så mange gange før i historien.

Det bliver af mange kaldt gammeldags, farligt, skørt, forkert, uvidenskabeligt, naivt, fundamentalistisk og alt muligt andet, hvis man faktisk tror på Bibelen som Guds ord. Hvis man faktisk tror på, at der findes en sandhed, der både rækker længere tilbage og længere frem, end det syn på sandhed og visdom, som, netop vores nuværende generation af mennesker i al ubeskedenhed mener, er det mest sande og vise.

Jeg siger bestemt ikke, at alt, hvad der står i Bibelen, er let at forstå eller let at tro. Og det er bestemt heller ikke altid helt let at gennemskue, hvad der bedst forstås, hvis man kender den pågældende kontekst, og hvad der uden problemer kan oversættes ind i vores tid. Der er også mange ting, som det er svært at sige noget om med fuldstændig sikkerhed, og af samme grund er vi desværre uenige om mange ting internt i kirken. Men det er ikke ensbetydende med, at Bibelen ikke kan være Guds ord.

Det er blevet helt normalt i tiden at tro på, at der er mere mellem himmel og jord, og at der er noget, der er større end os. Det er der faktisk mange, der tror på. Desværre er der ikke ret mange, der mener, at det så også kan gælde Bibelen.

Det er almindelig kendt for mennesker, der går op i bibelsk arkæologi, at Bibelen igen og igen har vist sig at have ret i alle mulige små og store detaljer, som moderne arkæologer og videnskabsfolk ellers har afvist gennem tiden, men som nye fund efterfølgende bekræfter.

Bibelen er fuld af Guds visdom, af profetier og ånd og åbenbaringer, og ja, det lyder dumt for nogen, men det må vi så leve med. Nogle vil også mene, at det lyder fundamentalistisk og farligt, hvis man læser Bibelen på den måde, men det er ikke farligt at læse Bibelen som Guds ord, så længe kærligheden er med hele vejen. Og det er vi som kirke nødt til at holde fast i uden at plukke og klippe hist og pist.

Gud er langt større, end hvad der lige er tidens trend.

Simon Thidemann
Ansvarshavende redaktør

UGENS PRÆDIKEN — Af Mads Jakob Th. Jakobsen

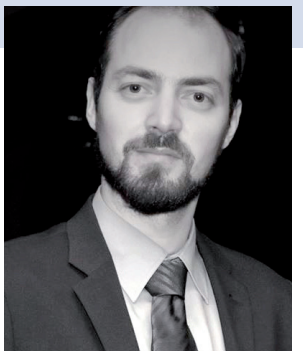

Sognepræst, Sct. Marie Kirke, Sønderborg

Død eller levende

Havde du været her, var min bror ikke død. Sådan sukkede Martha, og sådan har mange sukket siden hende.

Jesus bebrejder hende ikke dette suk. For det er sandt. Gud kunne have gjort ting anderledes, Jesus kunne være kommet tidligere. Men stadigvæk opmuntrer Jesus Martha til at tro på opstandelsen.

Martha tænker straks på opstandelsen på den yderste dag og finder vel også en trøst i, at hendes bror skal opstå til den tid og her kunne historien være sluttet. Men Jesus føjer noget nyt og afgørende til hendes tro: "Jeg er opstandelsen og livet," siger Jesus. "Den, der tror på mig skal leve, om han end dør."

Umiddelbart er det gådesnak, Jesus kommer med, for hvordan kan man leve, selvom man dør? Men gådesnakken er ikke uforståelig!

Med opvækkelsen af Lazarus demonstrerede Jesus, at han har magt over døden. Ved troen på ham, har vi atter fællesskab med Gud, og da har det evige liv allerede taget sin begyndelse i os. Illustration: Bigstock

Levende, men død?

Vi har i dag medicin, så vi kan tage en pille mod sygdomme, der før kostede livet. Men enhver medalje har sin bagside og rundt på landets plejehjem sidder nu adskillige gamle og svært demente. De lever vel nok og er dog som døde, idet de hverken kender sig selv eller andre. Så at pårørende tit står ved graven og sukker, fordi det allerede er længe siden, de måtte sige farvel.

Men også uden sådanne sygdomme støder vi på mennesker, der på en eller anden måde så at sige er som døde for livet. De har ingen lyst, ingen gnist, ingen gejst, har ofte koblet sig fra fællesskabet og lever kummerligt foran et evigt tændt fjernsyn.

Vi kalder dem forsumpede, som på den måde er gået i hundene og allerede stinker på denne side af graven. Vi kan ryste på hovedet ad dem, men vi ved os, at det kan gå os ligedan. Råddenskaben er allerede i os og sender tit nok sine dunster ud for at forbitre livet, både for os selv og andre: Egoisme, vrede, had og utålmodighed. Alt sammen noget, som ødelægger livet og hastigt forpester selv det smukkeste i tilværelsen.

Det tredje livslag

Så er vi da ikke så langt fra at forstå Jesu ord som først for, når vi nu kender, hvordan døden møver sig ind på livets enemærker, og at livet ikke kun er det at leve i biologisk forstand. Et sjæleligt liv må til, hvis livet skal være helt.

Derfor kan det vigtigste i dag heller ikke være, at Lazarus blev levende i fysisk forstand. Men han skal tjene os som billede på det tredje livslag: Det åndelige liv. For ligesom vi kan være sjæleligt døde skønt legemligt levende, sådan kan vi også være åndeligt døde.

Men her er vi lige så ilde stedt som den arme Lazarus. For om han så også havde kunnet ville blive levende, så var han uløseligt bundet af dødens bånd. Han kunne end ikke ville, ja, vidste død intet om livet.

Sådan er vi med Adam at regne som åndeligt døde. Som af os selv intet ved om det åndelige liv og langt mindre kan skaffe os det. For den dag, du æder af træet, skal du visselig dø, lød budet, og den dag, Adam spiste af træet, døde han. Han mistede fællesskabet med Gud, havde ikke længere Gud som sit et og alt, men var fremmed for Guds vilje og hellighed, udstødt til dødens mørke i 930 år uden mulighed for at vende tilbage.

For et åndeligt liv er ikke at vide noget om Gud, men det åndelige liv er: at have Guds Ånd i sig og have fællesskab med Gud. Det kan ingen af os tage selv.

Kaldet til liv

Men: Jeg er opstandelsen og livet, siger Jesus. Den, der tror på mig, skal leve. Hvor alt er håbløst og dødt, lyder et kald til liv. Jeg er den, der kalder den døde ind til Guds fællesskab, jeg er den, der blæser ånde i jordklumpen, så I bliver ret levende mennesker.

Dog, vi står stadig uden for paradisets porte, vi mærker endnu, hvordan døden gnaver i os. Men tro kun, siger Jesus, for når vi tror på ham, har vi atter fællesskab med Gud, og da har det evige liv allerede taget sin begyndelse i os.

Prædikentekst: Joh. 11, 19-45

Opvækkelsen af Lazarus

"Mange jøder var kommet ud til Martha og Maria for at trøste dem i sorgen over deres bror. Da nu Martha hørte, at Jesus var på vej, gik hun ud for at møde ham; men Maria blev siddende inde i huset. Martha sagde til Jesus: »Herre, havde du været her, var min bror ikke død. Men selv nu ved jeg, at hvad du beder Gud om, vil Gud give dig.«

Jesus sagde til hende: »Din bror skal opstå.« Martha sagde til ham: »Ja, jeg ved, at han skal opstå ved opstandelsen på den yderste dag."

Jesus sagde til hende: »Jeg er opstandelsen og livet; den, der tror på mig, skal leve, om han end dør. Og enhver, som lever og tror på mig, skal aldrig i evighed dø. Tror du det?« Hun svarede: »Ja, Herre, jeg tror, at du er Kristus, Guds søn, ham som kommer til verden.«

Da hun havde sagt det, gik hun tilbage og kaldte ubemærket på sin søster Maria og sagde: »Mesteren er her og kalder på dig.« Da Maria hørte det, rejste hun sig straks op og gik ud til ham. Jesus var endnu ikke kommet ind i landsbyen, men var stadig dér, hvor Martha havde mødt ham. Jøderne, som var inde i huset hos Maria for at trøste hende, så, at hun hurtigt rejste sig og ville ud; de fulgte efter hende, da de mente, at hun gik ud til graven for at græde dér. Da nu Maria kom ud, hvor Jesus var, og så ham, faldt hun ned for hans fødder og sagde: »Herre, havde du været her, var min bror ikke død.«

Da Jesus så hende græde og så de jøder græde, som var fulgt med hende, blev han stærkt opbragt og kom i oprør og sagde: »Hvor har I lagt ham?« »Herre, kom og se!« svarede de. Jesus brast i gråd. Da sagde jøderne: »Se, hvor han elskede ham.« Men nogle af dem sagde: »Kunne han, som åbnede den blindes øjne, ikke også have gjort, at Lazarus ikke var død?«

Da blev Jesus atter stærkt opbragt, og han går hen til graven. Det var en klippehule, og en sten var stillet for den. Jesus sagde: »Tag stenen væk!« Martha, den dødes søster, sagde til ham: »Herre, han stinker allerede; han ligger der jo på fjerde dag.«

Jesus sagde til hende: »Har jeg ikke sagt dig, at hvis du tror, skal du se Guds herlighed?« Så tog de stenen væk. Jesus så op mod himlen og sagde: »Fader, jeg takker dig, fordi du har hørt mig. Selv vidste jeg, at du altid hører mig, men det var for folkeskarens skyld, som står her, at jeg sagde det, for at de skal tro, at du har udsendt mig.« Da han havde sagt det, råbte han med høj røst: »Lazarus, kom herud!«

Og den døde kom ud, med strimler af linned viklet om fødder og hænder og med et klæde viklet rundt om ansigtet. Jesus sagde til dem: »Løs ham og lad ham gå.« Mange af de jøder, som havde været med hos Maria og set, hvad Jesus havde gjort, kom nu til tro på ham.

Bibelteksten bringes med tilladelse fra Det Danske Bibelselskab og er fra den autoriserede oversættelse af Bibelen fra 1992. © Det Danske Bibelselskab 1992.

Af Jesper Oehlenschlæger

Sognepræst i Hillerød kirke,
præst ved Hillerød arrest.

Hvad træernes hemmelige liv kan lære os om et sundt kirkeliv

Af Jesper Oehlenschläger

Det er ikke, fordi jeg er den store naturkender eller nogen udpræget lægbiolog. Men for nogle år siden faldt jeg over skovfoged Peter Wohllebens bog Træernes hemmelige liv, som jeg læste med stor begejstring. Denne sommer har jeg genbesøgt bogen, og den har – sammen med nogle velkendte bibeltekster – sat gang i en række refleksioner over, hvad der kendetegner et sundt kirke- og menighedsliv.

Selvfølgelig er en kirke ikke en skov! Men metaforer kan åbne øjnene for sandheder, vi ellers let overser. Derfor vil jeg pege på fem ting, som træernes liv med hinanden måske kan lære os om et sundt kirke- og menighedsliv.

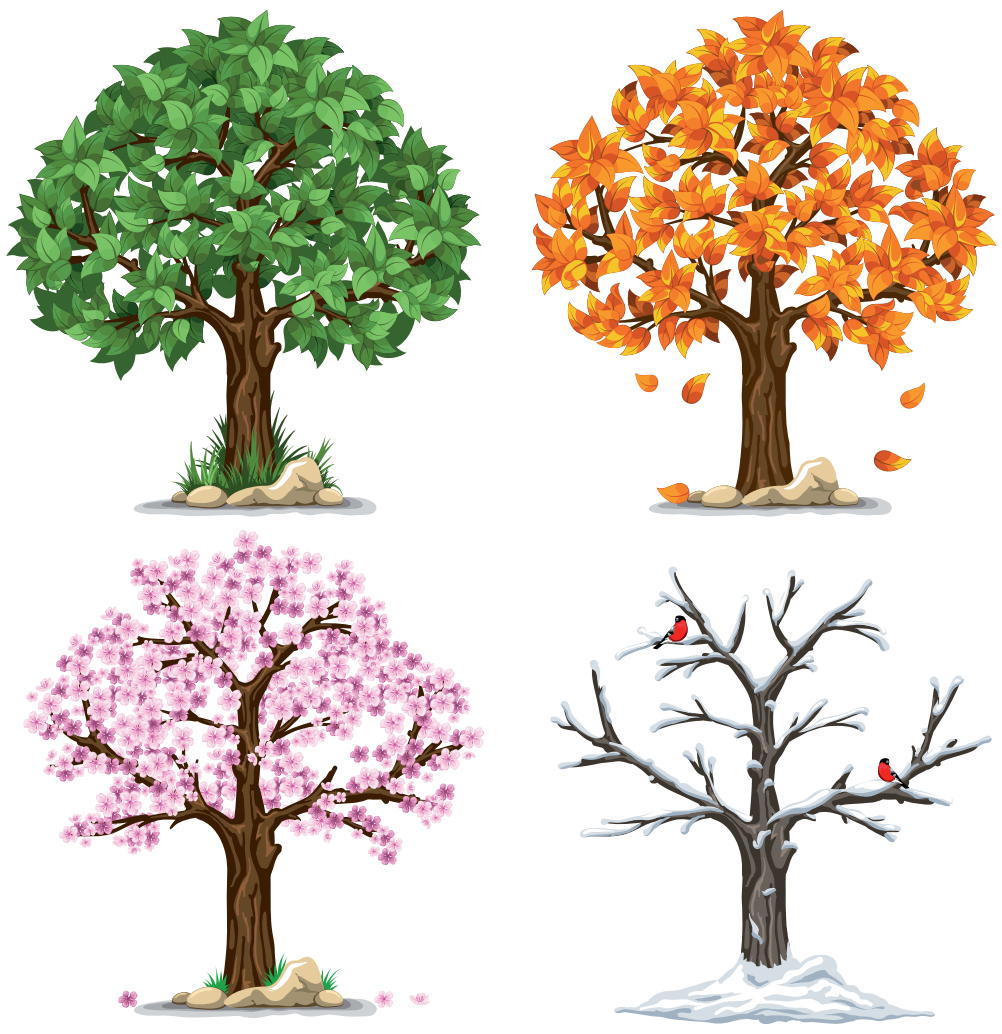

En kirke kan ikke blomstre på alle områder samtidig. Men den kan vokse i dybde. Og som det er i naturens liv, er det også i kirkers: Det er tid med forår, sommer og vækst, men også med afblomstring og måske ligefrem også vinter. Alt sammen en del af den gudskabte rytme for livets vækst. Illustration: Bigstock

For det første: Træer må være plantet det rette sted

For et træ gælder det samme som for et menneske med en sund tro: Det må være plantet ved livets kilde. Salmisten beskriver den retfærdige som et træ, "plantet ved bækken", der bærer frugt til rette tid, og hvis blade ikke visner (Salme 1). På samme måde må kristne være rodfæstede i Kristus, og det må kristne fællesskaber og menigheder også være. Troens liv næres ikke først og fremmest af aktiviteter, men af forbindelsen til ham, som er livets kilde.

Men Wohlleben peger også på noget andet: Træer bliver aldrig stærkere end det miljø, de vokser i. Skoven er ikke blot en samling enkelttræer, men et fællesskab, hvor træerne gensidigt påvirker hinandens trivsel. Sådan er det også med kirken. Vi vokser ikke alene. Man kan være nok så optaget af sin egen åndelige udvikling, men Paulus minder os om, at det netop er "sammen med alle de hellige", vi lærer Kristi kærligheds fylde at kende (Ef. 3,18).

Som man siger om ejendomme: Beliggenhed, beliggenhed, beliggenhed. For kirken gælder det: Forankring, forankring, forankring. En sund menighed er først og fremmest plantet i Kristus.

For det andet: Træer forbinder sig med hinanden

Noget af det mest fascinerende ved Wohllebens bog er beskrivelsen af, hvordan træer gennem deres rodnet og svampenetværk udveksler vand, næringsstoffer og advarselssignaler over imponerende afstande. Skoven fungerer som et økosystem, hvor det enkelte træ lever i kraft af forbindelsen til de andre.

Bibelen bruger et lignende billede. Paulus beskriver kirken som Kristi legeme (1 Kor. 12), hvor ingen lemmer kan sige til de andre: "Jeg har ikke brug for dig." Det ensomme træ har langt dårligere overlevelseschancer end træet, der står i skovens fællesskab.

Det samme gælder kirker. En sund kirke er ikke optaget af at være det største træ i skoven, den mest spektakulære kirke i byen, men af at være en del af Guds store skov.

Derfor tror jeg, at sunde kirker orienterer sig mod, hvad Gud gør andre steder i sit rige. De søger inspiration, samarbejde og fælles læring. De glæder sig over andres kirkers vækst og stiller sammen spørgsmålet: Hvad vil det sige at være kirke i vores tid?

Kirkelige fællesskaber, der kun modvilligt lader sig udfordre eller inspirere udefra, risikerer langsomt at blive usunde. Og faren, for at fællesskaber lukker sig om sig selv, er altid til stede. Vi har alle brug for med- og modspil, hvis vi skal udvikle et levende menighedsliv.

For det tredje: Træet skal både være forankret og fleksibelt

Et træ uden dybe rødder vælter, når stormen kommer. Men et træ, der står helt stift og ikke kan bøje sig, knækker også let. Det er netop samspillet mellem stærke rødder og bevægelighed, der gør træet modstandsdygtigt.

Sådan er det også med kirken. Paulus taler om at være "rodfæstede og grundfæstede i kærlighed". (Ef 3,17) Den kristne tro har dybe rødder i evangeliet, kirkens bekendelse og den levende tradition. Men disse rødder er ikke det samme som stivhed.

Når forandringens vinde blæser – og det har de altid gjort – fristes nogle kirker til blot at holde endnu hårdere fast på alt, som det altid har været. Men en kirke, der aldrig tør reflektere over sin praksis eller sit sprog i mødet med en ny tid, risikerer at miste forbindelsen til de mennesker, den er sendt til. At knække over i forhold til den kommende generation.

Omvendt findes der kirker, som er så optagede af at følge samtidens strømninger, at de næsten mister deres eget ståsted. Hvis rødderne kappes over, vælter træet før eller siden. Sunde kirker er derfor både dybt forankrede og villige til stadig at lære, lytte og forny sig.

For det fjerde: Der er forskel på blomstring og vækst

Et træ kan stå i den smukkeste blomstring og alligevel være på vej mod sin afslutning. En stor krone er ikke nødvendigvis et tegn på sund vækst. Det samme gælder kirken. Der er forskel på aktivitet og liv. Ikke alle aktive menigheder er levende, men levende menigheder vil næsten altid være aktive.

Vi lever i en tid, hvor kirker let kommer til at måle sig selv på antallet af arrangementer, projekter, events og programmer. Men spørgsmålet er, om travlhed nødvendigvis er det samme som åndelig modenhed eller sundhed.

Jesus siger i talen om vintræet, at vingårdsmanden beskærer grenene, for at de kan bære mere frugt (Joh. 15). Beskæring er ikke et tegn på fiasko, men på kærlighed og målrettethed. Det gælder også kirken. Der kan være perioder, hvor det sundeste ikke er at sætte endnu flere aktiviteter i gang, men tværtimod at beskære. At vælge noget fra for at give plads til, at det vigtigste kan vokse.

En kirke kan ikke blomstre på alle områder samtidig. Men den kan vokse i dybden. Og som det er i naturens liv er det også i kirkers: Det er tid med forår, sommer og vækst, men også med afblomstring og måske ligefrem også vinter. Alt sammen en del af den gudskabte rytme for livets vækst.

For det femte: Selv i døden bliver der liv til andre

Alt levende er spændt ud mellem begyndelse og afslutning. Også træer.

Noget af det smukkeste hos Wohlleben er beskrivelsen af de væltede og døde træer. De er ikke længere levende, men de bliver hjemsted for svampe, mos, fugle, insekter og et væld af nyt liv. Det døde træ bliver en gave til skoven.

Det er et dybt kristent billede. Vi frygter tab, nederlag og afslutninger. Men ofte viser det sig, at netop det, vi selv oplevede som en afslutning, bliver begyndelsen på noget nyt for andre og ikke bare os selv.

Mennesker, som gavmildt deler deres sorg, deres nederlag eller deres sårbarhed, bliver ofte til håb og styrke for andre. Kirker, som har været igennem kriser, kan få en særlig evne til at møde mennesker med ydmyghed og medfølelse.

Det gælder ikke mindst i lyset af evangeliet. Korset lignede den endelige afslutning. Men blev begyndelsen på opstandelsen. I Guds rige er døden aldrig blot slutningen. Den kan også være begyndelsen på nyt liv.

Træerne kan lære os: At sundhed ikke først og fremmest handler om størrelse, aktivitet eller synlig succes. Sundhed handler om dybe rødder, stærke forbindelser, mod til både at stå fast og bøje sig, viljen til at beskære det overflødige – og troen på, at Gud også kan lade nyt liv vokse frem af det, der ser dødt ud.

Det er måske træernes hemmelighed. Og måske er det også kirkens.

Spørg panelet

Poul Henning Krog er en del af Udfordringens svarpanel. Han har en stor livserfaring som familiemenneske med 8 børnebørn, ACT-terapeut, foredragsholder, misbrugslægekonsulent i 17 år, læge og særligt psykiatrisk læge i 8 år, efterskoleforstander i 10 år og præst i 27 år. Se mere på www.poulhenningkrog.dk.
Skriv dit spørgsmål til phkrog@phkrog.com. Du vælger selv, om du vil være anonym eller offentliggøre dit navn.
Panelet varierer mellem at tage emner op, som de selv er stødt på, og at svare på spørgsmål fra læsere eller mennesker, de har haft en samtale med.

Præster brænder og brænder ud

Hyrdeopgaven er ofte uoverskuelig, og mange præster stresses og brænder ud af alt det, vi kan se og lægge øre til, men ikke kan nå. Men Hyrdekaldet er ikke kun til præsterne, det er til alle. Illustration: Bigstock

Folk vil tale med præsten, men præster kan naturligvis ikke alene være hyrder for alle, derfor må vi udruste flere til at se, lytte og følges med mennesker. Når hyrdeopgaven bæres af for få, bliver mange forsømt og overset, og vi risikerer også, at præster brænder ud. Derfor må vi udruste hele kirken til omsorg.

For tre uger siden var jeg på en kursusdag afholdt af Center for Videnskab og Tro på Københavns Universitet. Herfra lyder et halleluja, for vi bemærker synergien mellem videnskab og tro. Centeret er kun tre år gammelt. Et af emnerne var udbrændthed, hvor Benjamin Doolittle, pastor, børnelæge og professor på Yale Universitet USA talte om de tre karakteristika. Han fortalte om sin pastortjeneste, når han prædikede og sin gerning som læge og professor. Det lød: Vi er midt i det! Nogle undersøgelser om udbrændthed viser, at op imod halvdelen af befolkningen er ramt. Det er særligt folk i erhverv, der har med de sociale sider at gøre, og her er præsterne naturligvis med.

Udbrændthed er ikke en medicinsk diagnose

I WHO´s ICD-11 beskrives det som et arbejdsrelateret fænomen. De tre karakteristika er

1. Energitab/udmattelse
2. Øget mental afstand eller negativitet/kynisme til arbejdet
3. Nedsat professionel effektivitet

Danmarks Statistik henviser primært til Den Nationale Sundhedsprofil og arbejdsmiljøovervågning for stress og mentalt helbred. Ifølge tal fra de nationale sundhedsprofiler lå andelen med højt stressniveau omkring 12,8% i 2010 og 20,9% i 2025. Tallet er altså næsten fordoblet på 15 år.

Præsters hyrdeopgave er svimlende

Det er vidunderligt, at flere og flere kommer ind i kirkerne. De, der kommer ind, er også en del af et samfund med et højt stressniveau og en høj skilsmisserate. Der er behov for samtaler overalt, og midt i det skal kirkernes forkyndelse og funktionalitet også fungere. Hyrdeopgaven er ofte uoverskuelig, og vi stresses og brænder ud af alt det, vi kan se og lægger øre til, men ikke nå.

Vi må være flere og bedre udrustet

Hyrdekaldet er ikke kun til præsterne, det er til alle. Mon ikke hyrdekaldet er det største! ”Elsker du mig”…..”vær hyrde for mine får!” (Joh. 21,16)

Gud ønsker, at Guds børn skal trives. At sidde ved Jesu fødder og dernæst vandre ind i forudberedte gerninger for her at møde Jesu får, er livets mening.

Gud ønsker, at Guds børn skal trives. At sidde ved Jesu fødder og dernæst vandre ind i forudberedte gerninger for her at møde Jesu får, er livets mening. Et opadvendt liv i tilbedelse af en treenig Gud fører til en vidunderlig tjeneste. Men vi er udfordret, og det er smertefuldt, at mange har forladt kirken, fordi de ikke blev favnet, set, hørt og mødt. Jeg tænker, at WHO her er på linje med Jesus: ”Psykisk sundhed er en tilstand af trivsel, hvor du kan udfolde dine evner, håndtere dagligdagens udfordringer og stress samt indgå i fællesskab med andre.”

Er vi utrænede og søger oftest sammen med dem, vi kender?

Der er desværre alt for mange eksempler på, at ikke kirkevante personer kommer i kirke, uden at det bemærkes. Mange søgende kommer med usikkerhed, sårbarhed, ’sidste løsning’ eller dårlige erfaringer. Derfor har de brug for tydelige broer ind i fællesskabet: en invitation til kaffe og en person, der følges med dem. Hvis en person kommer én eller to gange og derefter bliver væk, uden at nogen opdager det, forstærker det følelsen af ikke at betyde noget.

Vi tror fejlagtigt, at folk selv finder ind i fællesskabet. Et smil og et håndtryk er godt, men det er ikke nok. Mennesker mærker hurtigt, om vi egentlig har tid og interesse. Reelt nærvær betyder at stille et oprigtigt spørgsmål, lytte uden at skynde sig videre og huske personen næste gang.

Lytter vi, eller søger vi efter hurtige løsninger, mens den anden taler?

Når nogen deler smerte, tvivl eller livskrise, kan vi komme til at svare med hurtige bibelvers, råd eller forklaringer. Vi overtager måske ligefrem samtalen og fortæller om os selv i lignende situationer. Vi bliver ikke gode lyttere, hvis vi tror, at vi allerede er det!

Før jeg i år 2000 med team afholdt det første PREP-kursus i Danmark, blev jeg certificeret som PREP-foredragsholder. Her fandt jeg under en øvelse ud af følgende: Jeg troede, at jeg var god til at lytte, det var jeg ikke! Mens den anden talte, sad jeg og forberedte mit svar. Opmærksomheden var svag, og det blev registreret, blot ikke af mig, men den jeg talte med!

Min hustru har forsøgt at lære mig, at hun ønsker nærvær og øjenkontakt, ikke hurtige løsninger. Vi kan alle vokse i evnen til at lytte og forstå.

Jesus viser empati også ved Lazarus’ grav. Han ser Marias sorg, bliver berørt og græder med hende, selvom han ved, at han snart vil kalde Lazarus ud af graven. Han springer ikke smerten over for at komme hurtigt til løsningen. Han møder mennesket i oplevelsen, før han handler med kraft.

Er vi mere optaget af aktivitet end af mennesker?

Gudstjenester, møder, lovsang, teknik og programmer kan fylde så meget, at mennesket foran os forsvinder. Men kirken er ikke først og fremmest en kalender; den er et fællesskab. Det er muligt at blive inviteret til mange kirkelige aktiviteter og stadig føle sig alene. Relationer skabes ikke automatisk af programmer.

Vi må spørge os selv:

Ser vi personen, eller ser vi kun opgaven?

Hvem spiser vi med?

Hvem følger vi op på?

Hvem lærer vi faktisk at kende uden for kirkens officielle rammer?

Hvad med kirkens fordør og bagdør!

”Vi skal være langt flere, der bærer med og kan møde, lytte, støtte og bære. Vi kan alle styrkes, udrustes og blive bedre i kunsten at tale med mennesker.”

Hyrdeuddannelsen – Emmaus

Der er heldigvis meget hyrdearbejde i gang i Danmark, og Emmaus er blot én mulighed for at udruste og opmuntre det allerede eksisterende. Sidste år talte jeg på tomandshånd med 115 præster fra kirke-Danmark. Præsterne var enige i, at vi har brug for en stærkere og bredere hyrdeindsats i vores kirker.

Vi glædede os alle over, at der strømmer folk ind i vores kirker, men så også vigtigheden af, at der blev skabt relationer mellem nye og gamle i kirken.

På baggrund af ovennævnte blev Emmaus-uddannelsen født. Udbudt fra foreningen relationerfoerst.dk er Rune von Weydenberg Kærlet og jeg i fuld gang i fire af Danmarks fem regioner. De 105 deltagere i den 6 måneders uddannelse kommer fra 33 kirker.

Vi skal være langt flere, der bærer med og kan møde, lytte, støtte og bære. Vi kan alle styrkes, udrustes og blive bedre i kunsten at tale med mennesker.

Forventningsafstemning og ikke ’one size fits all’

Hvis alle skal opleve at blive set, hørt og mødt, er der behov for en forventningsafstemning. Tiden op til og efter en gudstjeneste er guldtid for mødeværter, præster, netværksgruppeledere – ja, alle, der elsker mennesker. Men tiden er meget begrænset.

Jeg hørte en præst sige følgende om den situation: Jeg beder folk, der indleder en dybere samtale, om at skrive til mig, så finder vi tid til en kop kaffe og taler videre.

Jeg har forsøgt at lære mødeværter at læse folks øjne. Vi maler nemlig alle let i vores eget billede. Vi kan tro, at fordi vi selv gerne vil tale, vil alle gerne tale. Vi må for Guds skyld lære at lytte. Mange nye er blufærdige, og tro kan være en privatsag. Nogle mennesker vil blot bydes velkommen for at gå ind til gudstjenesten og få et møde med Gud.

Alle har brug for en medvandrer, og her er www.safar.org et supergodt redskab. Alle kan være noget for nogen, men skal ikke være noget for alle. Gud har opfundet kirken, og den første kirke kom i templet og i hjemmene.

En fugl flyver med to vinger, og billedligt talt er kirkens to vinger gudstjenesten og hjemmegrupperne. Alle kan ind imellem miste fodfæste, og netop her er nære relationer vitalt afgørende. Vi er kort og godt ikke skabt til at være alene.

Alle er lige, værdifulde og højt elskede

Vi skal alle trives og ikke overbebyrdes. Vi må huske på, at Gud ikke beder os om noget, han ikke selv giver os kraften til (Heb.13,21). Kristuslivet er alle kaldet til. Vi skal bære vores egen byrde og andres byrder, men heldigvis bærer Gud alles byrder. Vi er ikke styret af behov, men af Helligånden. Vi må alle sætte grænser, men også være nærværende og lyttende. Gud bygger sin kirke, må Gud give os alle stor nåde.

Unge møder hekse-kunst og okkultisme på TikTok - hvordan skal kirken reagere?

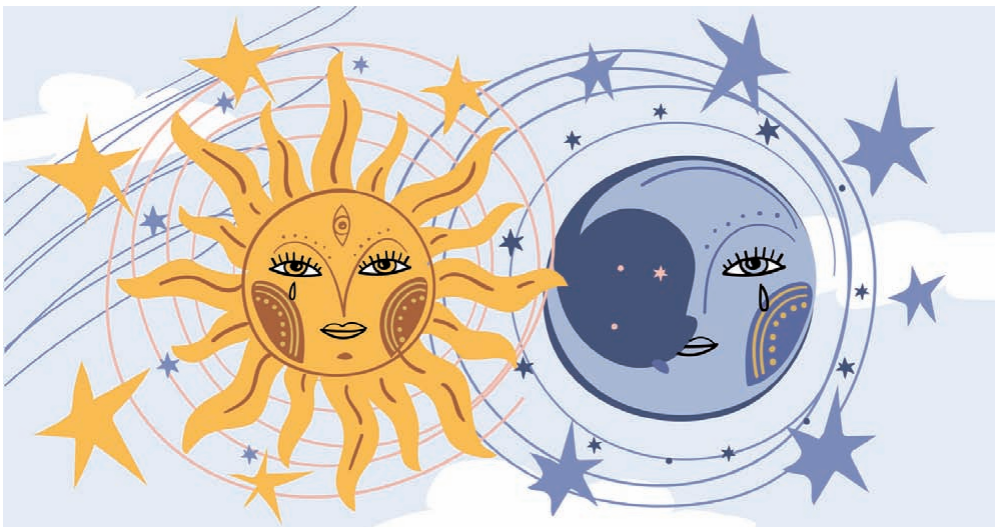

Den nye åndelige åbenhed i Vesten betyder ikke bare, at flere unge søger kirken. Der er også mange unge, fortrinsvis kvinder, der bliver tiltrukket af forskellige typer alternativ spiritualitet gennem fx videoer på TikTok. Illustration: Bigstock

Af Iben Thranholm

Krystaller, tarotkort, manifestation og hekseritualer er blevet en del af den verden, unge møder på sociale medier. På TikTok har fænomenet ligefrem fået sit eget navn: WitchTok. Her kan unge – ikke mindst piger – se videoer om besværgelser, ritualer og magi, ofte uden selv at have opsøgt dem.

Den britiske Evangelical Alliance mener, at udviklingen er blevet så omfattende, at kirkerne er nødt til at forholde sig til den. Organisationen har derfor udgivet pjecen Spiritual Curiosity, der skal ruste kristne til at møde den voksende interesse for alternativ spiritualitet med et bibelsk svar.

Britiske kristne reagerer på TikTok-udfordringen

Evangelical Alliance ser en voksende åndelig nysgerrighed blandt unge, som kirken risikerer at overlade til andre. I en undersøgelse blandt kristne under 35 år svarede 60 procent af kvinderne, at de var blevet præsenteret for indhold om alternativ spiritualitet på nettet uden selv at have søgt efter det. WitchTok-videoer om, hvordan man udfører besværgelser, ritualer og fremstiller forskellige miksturer, når millioner af visninger. Også manifestation – forestillingen om, at man gennem sine tanker, ønsker og ord kan påvirke virkeligheden og få universet til at opfylde sine ønsker – er blevet udbredt.

Evangelical Alliance opfordrer ikke kristne til at lægge afstand til mennesker, der interesserer sig for den slags. Tværtimod. Formålet med guiden er at gøre kristne mindre bange for at tale om deres tro og bedre i stand til at forstå den længsel, der kan ligge bag interessen. Men samtidig skal de kunne forklare forskellen på kristendom og alternativ spiritualitet. Som Katherine Brown fra Evangelical Alliance påpeger, kan manifestation eksempelvis ligne bøn, men bygger på en grundlæggende anden tanke: I manifestation skal virkeligheden bøje sig efter menneskets vilje. I kristen bøn søger mennesket derimod Guds vilje.

- Unge længes efter mysteriet, fordi Vesten med sit materialistiske verdenssyn - og måske også kirken - er blevet af-fortryllet og blodfattig. Det mener præst i Areopagos og leder af I Mesterens Lys, Torsten Borbye Nielsen, der også er hjælpepræst i Byens Valgmenighed i København.

Hvad mener de danske præster?

Spørgsmålet er, om kirkerne i Danmark står over for den samme udfordring – og hvordan de i så fald skal reagere. Udfordringen har spurgt tre danske præster. De er enige om, at unges åndelige søgen er reel. Men deres svar på, hvad kirken skal stille op med den, er vidt forskellige.

Borbye: Kirken skal lytte til de unges søgen:

Torsten Borbye Nielsen er ansat i Areopagos som præst og leder af I Mesterens Lys og arbejder desuden som hjælpepræst i Byens Valgmenighed. Han siger om udviklingen:

"Der er en klar og tydelig bevægelse imod og et ønske om noget mere end det, man synes har spillet fallit i den vestlige verden," siger han.

Interessen for hekse, tarot og andre former for alternativ spiritualitet ser han derfor også som et symptom på en dybere åndelig længsel.

Borbye mener, at kirken først bør lytte til, hvorfor unge søger mod disse miljøer. En del af forklaringen er efter hans opfattelse Vestens "affortryllelse". Den materialistiske verdensopfattelse har gjort verden "blodfattig", siger han. Mysteriet er forsvundet, og også kirken risikerer at være blevet mere præget af en afmytologiseret vestlig kultur end af Bibelens åndelige univers.

Derfor skal kirken undgå at pege fingre ad de unge og også ransage sig selv.

"Hvordan genfortryller vi verden sammen med alle dem, der gerne vil noget mere?" spørger han.

Han peger også på, at moderne hekseri og shamanisme ofte forbindes med natur, klima og en længsel efter at opleve mennesket som del af skaberværket frem for som dets forbruger. Og blandt især kvinder kan interessen være forbundet med en reaktion mod det, de oplever som en patriarkalsk kultur og kirke.

Borbye ønsker derfor at bygge bro snarere end først og fremmest at konfrontere. Han henviser til den tidlige keltiske kirke, der mødte en naturorienteret religiøsitet og knyttede dens symboler til Kristus: kilder til dåben, træet til korset og solen til Kristus som verdens sande lys. På samme måde kan kirken i dag, mener han, lede efter den åndelige længsel bag de nye praksisser og "sætte Kristi ansigt" på det, mennesker søger.

Han er derfor tilbageholdende med at gøre advarsler mod mørket til kirkens hovedbudskab.

"Min tilgang vil altid være først og fremmest at pege på lyset mere end at snakke en masse om mørket. Ikke fordi mørket ikke eksisterer, men fordi jeg tror, det andet er langt mere virkningsfuldt, siger han.

Bramming: Folkekirken er selv en del af det nyreligiøse:

Torben Bramming, præst ved Ribe Domkirke, ser anderledes kritisk på situationen. Han har beskæftiget sig indgående med hekseri historisk og har blandt andet skrevet Heksenes by – Ribes hekseforfølgelser 1572-1652 og senere Heksene og den perfekte hofmand.

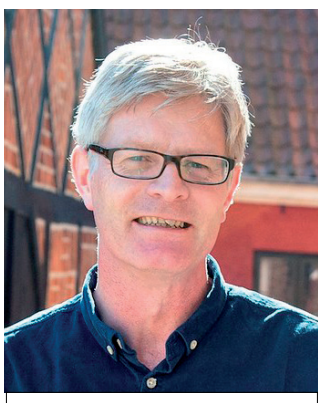

- Meget af den forkyndelse, der foregår, er jo næsten ikke til at adskille fra sådan noget moderne witchcraft, mener præst ved Ribe Domkirke Torben Bramming. Han nævner fx brug af yoga, alternative åndelige praksisser og et tilbud om kontakt med afdøde kæledyr i Vig Kirke.

For Bramming er den nye interesse for hekse, nyreligiøsitet og okkultisme først og fremmest et tegn på, at den gamle fortælling om et stadig mere sekulariseret og ateistisk samfund ikke længere holder.

"Det er jo de gamle guders tilbagekomst," siger han.

Han ser et helt spektrum fra forskellige former for naturreligion til satanisme og mener, at Danmark snarere bevæger sig i retning af en religiøs situation, der minder om tiden før Ansgars mission eller om Romerriget, hvor mange forskellige religioner eksisterede side om side.

Dog mener Bramming ikke, at Folkekirken centralt bør iværksætte en kampagne mod udviklingen. Problemet er ifølge ham, at kirken selv har åbnet døren for så mange nyreligiøse elementer, at den kan have svært ved klart at definere grænsen.

Han nævner blandt andet yoga i kirkeligt regi, alternative åndelige praksisser og en omdiskuteret gudstjeneste i Vig Kirke, hvor der blev åbnet for kontakt med afdøde kæledyr.

"Meget af den forkyndelse, der foregår, er jo næsten ikke til at adskille fra sådan noget moderne witchcraft," siger han.

Grænserne er blevet "meget porøse", mener Bramming, der peger på, at der ikke er noget reelt dogmatisk tilsyn i Folkekirken. Derfor har han ringe tiltro til en samlet kirkelig indsats mod nyreligiøsiteten og kvaliteten af den.

Blumensaat: Kirken skal turde sige, at det er farligt:

Den katolske præst Benny Blumensaat fra Sankt Nikolaj Kirke i Esbjerg mener til gengæld ikke at interessen for okkultisme alene bør forstås som uskyldig åndelig nysgerrighed. Kirken må også turde sige, at der findes åndelige kræfter, som mennesker bør holde sig fra.

Han ser udviklingen som en konsekvens af, at kristendommen har mistet fodfæste i Danmark og Europa. Mange unge er vokset op uden et levende forhold til kristendommen, fordi hverken kirken eller forældrene har formået at give troen videre.

"Vi har svigtet de unge," siger han. "Vi er bange for at tale om Jesus både i det offentlige rum, i hjemmene, på skolerne og på arbejdspladserne. Når den kristne tro ikke fylder tomrummet, søger unge andre steder hen. Tarotkort, ånden i glasset og okkultisme har samtidig en mystik, der kan virke tiltrækkende."

Blumensaat mener derfor, at kirken skal gøre to ting på én gang: evangelisere langt stærkere blandt unge og advare klart mod okkulte praksisser.

Han fortæller om tre piger på 12-13 år, der for nogle år siden opsøgte ham efter en gudstjeneste. De havde leget ånden i glasset og var blevet bange.

"Nu kan vi ikke sove om natten," fortalte de.

En af pigerne oplevede efterfølgende, at der skete mærkelige ting på hendes værelse, som ikke var sket før. Blumensaat bad over pigerne, og gav dem vievand med hjem og bad Jesus om at befri dem fra det, der plagede dem. Da pigerne kom tilbage en uge eller to senere, fortalte de, at der var blevet ro igen.

- Vi skal blive bedre til at tale om Jesus, både i det offentlige rum, i hjemmene, på skolerne og på arbejdspladserne. Kirkerne skal både evangelisere og advare klart imod de okkulte tendenser, mener den katolske præst Benny Blumensaat fra Sankt Nikolaj Kirke i Esbjerg.

For Blumensaat illustrerer historien netop, hvorfor kirken ikke bør nøjes med at betragte okkultisme som endnu et udtryk for unges søgen efter spiritualitet.

"Mange går med på den, og de ved ikke, at det er farligt, og hvad de kan komme ind i," siger han.

Derfor bør både præster, kirkeledere og biskopper efter hans opfattelse komme med en klar advarsel – samtidig med, at kirken tilbyder noget andet.

"De skal både komme med en advarsel og samtidig et bud på, hvordan de kan få det tomrum fyldt i stedet for at lukke de dæmoniske kræfter ind. Byd Jesus indenfor i stedet," siger Benny Blumensaat.

Flertal i Underhuset er imod assisteret selvmord

Det britiske Underhus har stemt nej til lovforslaget om assisteret selvmord. For forslaget stemte 270, mens 286 stemte imod. Dermed er forslaget om at legalisere læge-assisteret dødshjælp i England og Wales blevet stoppet.

Inge Marie Kirketerp Hansen modtog i 2024 Menighedsfakultetets pris 'Årets Teolog' for sin indsats gennem netværket 'Nej til statsassisteret selvmord'. Foto: Stefan Vase, MF

I Danmark hilser netværket 'Nej til statsassisteret selvmord' afgørelsen velkommen. Sognepræst Inge Marie Kirketerp Hansen understreger, at det, der sker i andre europæiske lande, også er relevant for os i Danmark.

Lovforslaget ville have gjort det lovligt for terminalt syge voksne, som blev vurderet til at have seks måneder eller mindre tilbage at leve i, at få lægelig hjælp til at afslutte deres eget liv.

Sognepræsten peger på nogle af de centrale problemstillinger, som debatten i England har tydeliggjort, fx: Hvordan beskytter man syge mod pres og påvirkning? Hvordan håndterer man usikre prognoser - hvordan kan man være sikker på, en patient kun har 6 måneder tilbage at leve i? Og hvilke konsekvenser får det for sundhedsvæsenet og for mennesker i sårbare livssituationer, når assisteret selvmord bliver en lovlig mulighed?

De grundlæggende spørgsmål er de samme i England og Danmark. Modstanderne mod lovforslaget brugte sloganet *"Kill the Bill, not the ill"* (dræb loven, ikke den syge), siger Inge Marie Kirketerp Hansen fra initiativgruppen bag netværket.

Mens mange kirkeledere i England og Wales udtrykker glæde over afstemningens resultat, opfordrer de samtidig regeringen til at sikre bedre palliative tilbud til syge og døende, skriver Premier Christian News.

Bodil

Foto: BibleLadUK/Merlin

170 briter døbt i havet ud for Devon

"Gud var med i det hele vejen," fastslog arrangørerne, da 170 mennesker blev døbt i havet ved Bigbury-on-Sea i Devon i det sydvestlige England.

Massedåben blev organiseret udelukkende via sociale medier af Merlin Kraft, der er grundlægger af den kristne kanal BibleLadUK, efter at han begyndte at modtage anmodninger fra folk over hele Storbritannien, der ønskede at deltage.

Kraft udsendte en online invitation, og deltagerne rejste fra så fjerntliggende steder som Skotland, Irland, Wales, Liverpool, Manchester, Salford og Isle of Wight samt mere lokalt fra Cornwall og hele Devon.

Nogle gjorde en stor indsats for at være med. I et interview med Premier Christian News sagde Kraft: "Der var et ekstraordinært par, der kom fra Leeds, og de kunne kun komme så langt som til Kingsbridge, og så gik de de resterende tre timer gennem markerne for at komme til Bigbury for at blive døbt."

Arrangementet blev afholdt i samarbejde med lokale kirker, præster og frivillige, der hjalp med at døbe deltagerne og efterfølgende sørgede for gratis mad og bibler til dem.

Bodil

Den finske skuespiller Jaakko Ohtonen har rollen som Jesus i 'The Resurrection of the Christ: Part One og Part Two'. Elise Lockwood/Lionsgate

Mel Gibson fortæller om sin nye film 'The Resurrection of the Christ':

Her tages publikum med ind i både himlen og helvede

Skuespilleren og instruktøren Mel Gibsons store hit *The Passion of the Christ* fra 2004 var en af de mest kommercielt indbringende film nogensinde. Nu har Gibson delt nye detaljer om opfølgeren, den længe ventede to-delte film om opstandelsen.

Fra optagelserne af The Passion of the Christ fra 2004 ses Mel Gibson (til højre) instruere Jim Caviezel i hovedrollen som Jesus. Foto: 20th Century Fox

I et interview med The Christian Post forklarede Gibson, at hans nye film vil bevæge sig langt ud i tid og sted sammenlignet med handlingen i 'The Passion of the Christ'.

De to kommende film handler om opstandelsen, helvede og faldne engle - og slutter med den sidste apostels død.

Forskellige verdener

Den 70-årige katolske instruktør forklarede, at filmen vil vise "forskellige verdener", der inkluderer himlen før skabelsen, omtalt som "firmamentet", sammen med to forskellige skildringer af efterlivet. Mel Gibson taler om dels "de retfærdiges helvede" og dels "de fordømtes helvede" - en traditionel teologisk sondring mellem de retfærdige, der venter på Kristus, og dem, der er fordømt.

Ifølge Mel Gibson vil den nye film kunne "udfylde huller i de synoptiske evangeliers beretninger". Han mener nemlig, at evangelierne ifølge Matthæus, Markus og Lukas efterlader læseren med mange ubesvarede spørgsmål.

Ikke alt blev beskrevet i evangelierne

Gibson forklarede, at Johannesevangeliet anerkender, at ikke alle detaljer i Jesu liv blev skrevet ned. Derfor søger filmen at udforske plausible muligheder og forklaringer uden at modsige den ortodokse kristne lære. Den tilgang betegner Gibson selv som en forbedring snarere end en erstatning af den bibelske beretning. Han tilføjede, at han ønskede at: "analysere disse ting og lave antagelser om, hvad der kunne have været."

Et helligt øjeblik

Manuskriptforfatteren Randall Wallace har set Mel Gibson tage fat på meget ambitiøse projekter gennem deres tre årtiers venskab og samarbejde. Men da Gibson første gang fortalte om sine planer for 'The Passion of the Christ', fornemmede Wallace straks, at denne film var anderledes, skriver The Christian Post.

"Det, jeg mest af alt forstod, var, hvor dybt han relaterede til Jesu oplevelse på korset," fortalte den 76-årige manuskriptforfatter til Christian Post. "Det var et helligt øjeblik."

Wallace, der voksede op som baptist og gik på præsteseminaret på Duke University, fortæller også, at filmprojektet har været et livskald for Mel Gibson. Han ønskede, at publikum skulle opleve den Jesus, han selv havde oplevet.

Wallace, der skrev manuskriptet til 'Braveheart' og arbejdede sammen med Gibson på 'We Were Soldiers' og 'Hacksaw Ridge', er også forfatter til 'The Resurrection of the Christ'. Han understreger, at 'The Passion' var en af de første film, der håndgribeligt skildrede korsfæstelsen i al dens grusomhed.

Og det faktum har præget alle senere film, ikke bare de trosbaserede, mener Randall Wallace. Han tilføjer, at han under indspilningen af 'The Resurrection', lagde mærke til "en slags stigende glæde" hos Mel Gibson.

"Han gør det, han elsker allermest, og gør det, han ved, han er blevet kaldet til at gøre," sagde Wallace. "Han gør det sundeste. Og jeg tror, at engle holder øje med os, når vi er i nådens øjeblikke."

Mel Gibson selv har andetsteds udtalt, at han opfatter begge Jesus-film som sin "mission", og at de har været en vigtig del af hans livsværk.

Den længe ventede film om opstandelsen, 'The Resurrection of the Christ: Part One' har planlagt premiere eksklusivt i biograferne den 6. maj 2027. Senere følger 'The Resurrection of the Christ: Part Two' den 25. maj 2028.

Bodil

Evangelisk Alliance stærkt bekymret over AfD's valgsejr

En talsmand for Evangelische Allianz in Deutschland/ EAD har opfordret til besindighed blandt kristne, efter at det højreekstreme parti Alternative für Deutschland (AfD) vandt en afgørende sejr ved søndagens delstatsvalg i Sachsen-Anhalt og lige akkurat ikke opnåede et absolut flertal.

Det skriver Christian Daily International.

Foreløbige resultater har vist, at AfD vandt 43,8% af stemmerne, langt foran det konservative CDU's 17,2%. Partiet er stærkt på vej til 39 ud af 83 pladser i delstatsparlamentet – kun tre fra et flertal – så mainstream-partierne, som alle har nægtet at tilslutte sig en AfD-ledet koalition, må nøjes med at forhandle sig frem, rapporterede BBC.

AfD's udlændingepolitik

Ulrich Siegmund, AfD's leder i Sachsen-Anhalt, kaldte ifølge BBC resultatet "sensationelt" og sagde, at partiet havde vundet et regeringsmandat.

Talsmænd for AfD havde på forhånd opfordret folk til at stemme og fremstillet delstatsvalget som afgørende for hele Tysklands fremtid. Partiets mærkesager er kampen mod illegal immigration og grøn omstilling. AfD ønsker også mere tysk suverænitet i forhold til EU

"Intet politisk parti har krav på vores ultimative lydighed," siger Johann Matthies fra Evangelische Allianz in Deutschland. Foto: EAD

- og en mere pro-russisk politik.

Den endelige valgdeltagelse nåede ifølge BBC op på 77,8 %.

Mange udtrykker bekymring over valgresultatet

Johann Matthies, politisk repræsentant for EAD i Berlin, fortalte Christian Daily, at den evangeliske gruppe er bekymret over AfD's sejr. Han mente derfor, at det er vigtigt at reflektere over den fortælling, som valgresultatet peger på.

For det første sagde Matthies, at en "slående politisk realitet" er tydelig – nemlig at et parti, der aldrig har haft regeringsansvar i Sachsen-Anhalt, har fået mere end dobbelt så mange stemmer som regeringspartiet, der nu er faldet ned på andenpladsen.

"Dette repræsenterer et ekstraordinært tab af tillid og kan ikke blot afvises som en proteststemme," sagde Matthies.

"Politik handler om at søge løsninger på konkrete problemer. Det er tydeligt, at et meget stort antal mennesker ikke længere stoler på, at de, der har regeret indtil nu, tager disse problemer alvorligt nok eller løser dem."

Matthies fortalte, at der er "betydelig bekymring" hos kristne i Sachsen-Anhalt.

"De bekymrer sig om den sociale samhørighed og om deres stat kan sakke yderligere bagud økonomisk i de kommende år," sagde han. "Samtidig vækker et sådant valgresultat bekymring blandt Tysklands internationale partnere. Tyskland bliver overvåget meget nøje fra udlandet."

Intet parti har krav på total loyalitet

Matthies opfordrede evangelikale til hverken at dæmonisere politikere og deres vælgere eller at "godkende alt, der opnår politisk støtte ud fra protest, frustration eller skuffelse".

"Intet politisk parti har krav på vores ultimative loyalitet," sagde han. "Politiske holdninger skal måles i forhold til menneskelig værdighed, frihed, sandfærdighed, ansvarlighed og kærlighed til næsten."

Matthies advarede også mod at reducere situationen til blot at handle om en "højreekstrem stigning".

"Vi er nødt til at undersøge konkrete holdninger kritisk, herunder AfD's. Samtidig må vi tage årsagerne til det alvorligt, når så mange borgere har trukket deres tillid til de etablerede partier tilbage. Men at lytte til vælgerne er ikke det samme som at støtte alt, hvad de har stemt på."

Kristnes håb og opgave

Matthies opfordrede også evangelikale til at bede for dem, der sidder i politiske lederstillinger i denne tid.

"Det Nye Testamente opfordrer kristne til at bede for dem, der bærer politisk ansvar. Vi bør bede om visdom og ydmyghed blandt dem, der regerer, og dem, der modsætter sig dem, om beskyttelse af menneskelig værdighed og demokratisk frihed, om social fred og om modet til at adressere reelle problemer sandfærdigt i stedet for blot at bekæmpe politiske etiketter."

"For kristne hviler håbet i sidste ende ikke på et valgresultat eller på noget politisk parti. Vores opgave er at forblive sandfærdige, at søge vore naboers bedste, at modstå foragt og had og at bidrage til forsoning i et samfund, der bliver mere og mere polariseret," fastslog han.

Bodil

I oktober 2025 foregik Walk of Hope i Amsterdam i solidaritet med forfulgte kristne i Nigeria, Indien, Congo, Syrien, Pakistan, Iran, Nordkorea, Somalia, Yemen, Kina, Libyen, Sudan, Eritrea og Myanmar

Skærmprint, Instagram

'Walk of Hope' i Utrecht for forfulgte kristne

Mere end 388 millioner kristne verden over oplever forfølgelse på grund af deres tro. Lørdag den 26. september vil hollandske kristne samles i Utrecht for at give dem en stemme gennem den stille march Walk of Hope.

Det skriver Cvandaag.

Marchen Walk of Hope organiseres af en række kristne partier, medier og organisationer, nemlig ChristenUnie, SGP, Cvandaag, Friedensstimme, Stichting HVC, Open Doors og SDOK. Organisationerne ønsker at gøre hollandske kristne opmærksomme på situationen for forfulgte kristne verden over.

Efter den stille procession fra Utrecht Hovedbanegård til Moreelse Park vil der være et program med forskellige taler og musik. Kristne fra Iran og Nigeria, der personligt har oplevet forfølgelse, vil dele deres oplevelser og forklare, hvad det vil sige at bekende sin tro under vanskelige omstændigheder.

På verdensplan oplever mere end 388 millioner kristne diskrimination og forfølgelse på grund af deres tro. Med Walk of Hope ønsker initiativtagerne at vise, at disse kristne ikke er glemt, og at de kan regne med solidariteten blandt medkristne i Holland.

Walk of Hope begynder lørdag den 26. september kl. 11.00 på Utrecht Hovedbanegård. Arrangørerne opfordrer kristne fra hele Holland til at gå med i marchen sammen med andre fra deres kirke eller lokalsamfund.

Bodil

Ny Testamente i ny færøsk oversættelse

De Forenede Bibelselskaber (UBS) har annonceret færdiggørelsen af den første nye færøske oversættelse af Det Nye Testamente siden 1937. Oversættelsen er produceret af Det Færøske Bibelselskab.

Det skriver Christian Daily International.

Oversættelsen har til formål at nå en ny generation af læsere og forene kristne på tværs af trosretninger, sagde Jenis av Rana, en fremtrædende evangelisk og kristen politiker på Færøerne.

"Kort sagt er målet et forsøg på at skabe en bibeloversættelse, der når ud til nutidens generation af unge mennesker, og som alle kristne på Færøerne kan samles omkring," fortalte Rana til Christian Daily International.

Håbet er, at den nye bibeloversættelse vil nå ud til unge, men samtidig være brugbar for alle kristne på Færøerne, forklarer den kristne politiker, læge og forkynder Jenis av Rana. Privatfoto

Klassisk ordforråd, fodnoter og god layout

Ifølge en UBS-erklæring afspejler det nye Ny Testamente "liturgiske skikke og ordforråd, der er rodfæstet i ørnes rige tradition". Det indeholder fodnoter, der forklarer svære ord nederst på siden, en ordliste, der beskriver emner og fænomener i detaljer, og farvelagte bibelkort med "omtanke for læsbarhed gennem layout, design og farvevalg", hedder det i erklæringen.

Hel bibel på vej

Jenis av Rana sagde, at Det Nye Testamente er den første af tre planlagte udgaver af en fuld bibeloversættelse til øerne. Efter Ny Testamente vil man udgive Salmernes Bog og til sidst følger en autoriseret udgave af hele Bibelen på færøsk.

Jenis av Rana har været leder af Miðflokkurin – et kristent konservativt parti, også kendt som Centerpartiet – i Lagtinget (Færøernes parlament, red.) indtil for nylig og er tidligere udenrigs- og kulturminister. Han sidder i bestyrelsen for Lindin, en kristen radiostation, som han var med til at starte i 2001, ligesom han også fungerer som lægprædikant ved evangeliske møder.

Færøernes befolkning tæller omkring 55.000 mennesker, der bor fordelt på 18 øer i Nordatlanten.

Fælleskirkelig bibel med færøsk billedsprog

Der har været to bibeloversættelser tilgængelige på færøsk siden 1948. De bliver brugt af henholdsvis den lutherske folkekirke og frikirkerne, sagde Rana.

Den nu afdøde Hans Jacob Joensen, der var luthersk biskop på Færøerne, ledede den nye oversættelsesindsats med det formål at skabe en bibel for alle kristne uanset trosretning. Han oprettede derfor en økumenisk arbejdsgruppe med medlemmer fra både den lutherske folkekirke og de færøske frikirker.

"Efter at oversættelsen var blevet overdraget til det færøske bibelselskab, arbejdede andre teologer, rådgivere og korrekturlæsere sig igennem manuskriptet og gav råd om den bedste præsentation af Bibelen, både teologisk og sprogligt," fortalte Rana.

"Oversættelsen er fra originalsproget til moderne færøsk. I oversættelsen er der lagt vægt på ord, der har dybe rødder i det færøske folk, og der lægges vægt på at bevare et rigt billedsprog. Bibeloversættelsen holder sig til teologiske kernebegreber med stærk meningsfuld værdi," sluttede Jenis av Rana.

Bodil

Mere en hver fjerde person i Brasilien er evangelisk kristen

Evangeliske kristne er blevet den største religiøse gruppe blandt de yngste af Brasiliens befolkning. Det viser nyligt offentliggjorte data fra landets folketælling i 2022, ifølge Premier Christian News.

Tal, der er offentliggjort af det brasilianske institut for geografi og statistik, viser, at evangeliske kristne tegner sig for 31,6% af børn i alderen 10 til 14 år.

På tværs af befolkningen identificerer mere end 80 procent af brasilianerne sig fortsat som kristne, selvom landets religiøse sammensætning ændrer sig markant. De evangeliske kristne repræsenterer nu 26,9% af befolkningen, omkring 56 millioner mennesker.

Den største evangeliske kategori er dem, der blot beskriver sig selv som "evangeliske" eller "troende" uden at identificere en bestemt kirke eller trosretning.

Pinsebevægelsen tegner sig for 8,1 % af befolkningen, omkring 14,3 millioner mennesker, mens historiske protestantiske trosretninger, herunder baptister, presbyterianere og metodister, repræsenterer 3,2 %.

Eksperter har advaret om, at det sande antal pinsekristne kan være højere på grund af ændringer i den måde, folks religiøse tilhørsforhold registreres på.

Romersk katolicisme er fortsat Brasiliens største trosretning, men er fortsat i tilbagegang. Katolikker udgjorde 74,4% af befolkningen i 2000 og 65,5% i 2010, hvilket faldt til 57%, omkring 100,6 millioner mennesker, i 2022.

I mellemtiden er antallet af brasilianere, der oplyser ingen religiøs tilhørsforhold, steget til 16,4 millioner. Afro-brasilianske religioner, herunder Umbanda og Candomblé, har også registreret vækst, mens andelen, der identificerer sig med "spiritisme", er faldet, skriver Premier.

Bodil

Denne artikel er en del af en serie om de syv pilgrimsord: Frihed, enkelhed, langsomhed, stilhed, bekymringsløshed, fællesskab og åndelighed/spiritualitet. Denne gang handler det om pilgrimsordet 'Enkelhed'.

Et knækket æbletræ kan også forkynde evangelium

At lave gudstjenester for mennesker med demens har skærpet Carsten Haugaard Nielsens bevidsthed om, hvad enkelhed og nærvær kan betyde - i gudstjenesten, på pilgrimsvandringen og i fitnesscenteret.

Af Malene Fenger-Grøndahl

For et års tid siden skulle Carsten Haugaard Nielsen holde gudstjeneste på demensplejehjemmet Skovvang i det nordlige Aarhus. Som en af fem sognepræster i Christianskirken var han ansvarlig for samarbejdet med demensplejehjemmet og havde i en årrække beskæftiget sig med netop demens og forståelsen af sygdommen og de demensramte. Han havde sammen med personalet og de frivillige på det specialiserede demensplejehjem og i samarbejde med en kirketjener med klassisk musisk uddannelse udviklet en gudstjenesteform, som gav mening for de demensramte beboere. Det handlede blandt andet om enkelhed, nærvær og noget til sanserne.

Denne gang havde Carsten Haugaard Nielsen valgt at tage udgangspunkt i efteråret og havde medbragte en gren fra et æbletræ. Træet, som stod i hans have, var knækket, men der voksede fortsat æbler på det.

Under gudstjenesten, som kun varede knap 20 minutter, holdt han en kort prædiken, hvor han talte om nydelsen ved at sætte tænderne i et frisk æble, som man selv plukkede. Han viste beboerne på plejehjemmet en gren fra æbletræet og fortalte dem, at træet, som grenen stammede fra, var knækket. Men trods bruddet voksede træet og gav stadig frugt - ligesom det er med livet, hvor meget kan knække, men i Gud kan der vokse nyt liv frem alligevel - ligesom i lignelsen med vintræet og grenene.

"Det er et eksempel på, hvordan jeg arbejdede med enkelhed og sanser i gudstjenester for mennesker med demens.

Ordene fyldte ikke meget, for mange af dem har meget lidt sprog tilbage. I stedet brugte jeg billeder og genstande, de kunne se og sanse, og som for nogle af dem kunne vække minder. Desuden brugte vi ofte en enkel solosang midt i gudstjenesten, typisk en velkendt salme eller en årstidssang, som nogle af de demensramte ville kunne huske," fortæller Carsten Haugaard Nielsen.

I hjertekulen

Han har været sognepræst forskellige steder, senest i Christianskirken i Aarhus, hvor han i en årrække arbejdede med mennesker med demens og også var med til at gennemdrøfte rammerne for en uddannelse for præster og organister i regi af Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter inden for dette felt. Det handlede blandt andet om at tænke i nærvær og enkelhed og lade ordene fylde mindre, end de ofte gør i en luthersk gudstjeneste.

"Vi er så vant til at tænke ordet som det centrale, vi har prædikenen placeret som gudstjenestens højdepunkt, og ofte er prædikestolen hævet op over menigheden som et symbol på dens status. Arbejdet med mennesker med demens krævede, at jeg tænkte anderledes om gudstjenestens elementer, og det virkede også tilbage på min forståelse af den måde, vi laver gudstjeneste på for mennesker uden demens," siger Carsten Haugaard Nielsen.

Han har i sin tid fået mange tilbagemeldinger på sine prædikener, men den respons, han har fået fra beboerne på plejehjemmet, er i særlig grad gået i hjertekulen, fortæller han.

"Første gang jeg holdt gudstjeneste på plejehjemmet, efter at vi havde gennemtænkt forløbet, sad der en og hang med hovedet og virkede helt lukket ind i sig selv. Mens jeg sang med på 'Ingen er så tryg i fare', gik jeg hen til hende, og hun kiggede op, og jeg fangede hendes blik. Jeg fornemmede, at der blev vakt en genkendelse i hende, og hun prøvede at mundaflæse de ord, jeg sang."

Nogle beboere blev mere rolige, når de deltog i gudstjenesten, hos andre så man ikke nogen tydelig reaktion, indtil der pludselig løb en tåre ned ad deres kind.

"Det viser, at vi ofte husker og reagerer med kroppen, og kroppens reaktioner kan være bekendelse lige så meget som vores ord, ligesom vi kan forkynde med andet end ord," siger Carsten Haugaard Nielsen.

Blev skærpet på enkelheden

Carsten Haugaard Nielsen oplevede, at der i de helt enkle reaktioner og korte udsagn var en stor værdi og et trosudtryk, som, han argumenterer for, skal værdsættes lige så meget som fx det at fremsige trosbekendelsen.

"Da jeg havde æbletræet med og prædikede ud fra det, er jeg sikker på, at det hos nogle vakte minder om barndommens æblerov og sikkert også en glæde over det liv, Gud skaber og giver os. Det blev ikke sagt med store ord; hos nogle var der bare et glimt af opmærksomhed, mens en ældre mand mindede mig om, at jeg måtte have glemt at tynde ud i æblerne, og det var derfor, træet var knækket," siger den nu pensionerede sognepræst.

Han oplevede, at de frivillige og medarbejderne, som deltog i gudstjenesterne på plejehjemmet og var med til at bære et nærvær, også satte pris på enkelheden. Formen talte til deres sanser og gjorde det enklere for dem at forholde sig til budskabet.

"Som præster kan vi let have tendens til at fylde for meget på vores prædikener - uden tanke på, hvad vi egentlig vil sige, og hvad det vigtige er. Men for mig var det ikke så vanskeligt at prædike for mennesker med demens, for min prædikenstil har altid været ret enkel - her blev jeg bare skærpet på enkelheden," siger Carsten Haugaard Nielsen.

Han har som præst oplevet, at folk i hans menighed har taget godt imod denne enkelhed, og flere kollegaer har givet udtryk for, at de har ladet sig inspirere af modet til at gøre prædikenen enkel, fx på den måde, at den kan være bygget op omkring et enkelt ord i en bibeltekst.

"Jeg tror, at det handler meget om, at man skal turde vælge, hvad det vigtige er. På den måde er arbejdet med gudstjenester for mennesker med demens en øvelse i at prioritere og fokusere, som vi kan bruge i kirkelivet og i livet generelt," siger han.

At agte øjeblikket

For Carsten Haugaard Nielsen har enkelheden også betydet, at han har øvet sig i at prædike uden manuskript.

Ved demensgudstjenester har han typisk forberedt et manuskript med nogle punkter, som han taler ud fra, mens han ved prædikener i kirken typisk har skrevet et helt manuskript, som han så har lært udenad og kan tale ud fra uden at bruge papir. Det skaber et nærvær, som også er afgørende, fordi det tilkender øjeblikket værdi, mener han.

"Under en gudstjeneste for mennesker med demens er vi virkelig til stede i øjeblikket. Så snart gudstjenesten er forbi, og jeg har forladt plejehjemmet, vil mange af dem allerede have glemt, at jeg har været der. Det er nærværet i øjeblikket, der giver gudstjenesten mening. Det er en øvelse i at agte hvert øjeblik, vi får af Gud," siger han.

I dag er Carsten Haugaard Nielsen pensioneret, men har for tiden en 15 % stilling som præst i Galten, hvor han især holder bisættelser. Han har en mere åben kalender end tidligere, og det forsøger han at holde fast i, fordi det giver mulighed for at gøre, hvad øjeblikket kalder ham til at gøre.

"Vores børn og børnebørn bor tæt på, og det sker heldigvis ofte, at de kommer forbi. Man kan sige, at de forstyrrer mig, og det er netop meningen, at de skal kunne det. Så øver jeg mig i at huske, hvad det vigtige er, og det vigtige er, at de er der, og vi kan være sammen," siger han.

Når han ser tilbage, har han i sit til tider travle arbejdsliv ikke været helt så god, som han gerne ville, til at lade sig forstyrre. Lidt for ofte har hans kalender og to do-liste fået lov at bestemme.

"Det er klart, at det, man har på to do-listen, har betydning. Men når dagen er omme, vil jeg som regel tænke, at det

- Vi er vant til at tænke, at ordet og prædikenen er det centrale i en gudstjeneste. Men arbejdet med mennesker med demens krævede, at jeg tænkte anderledes om gudstjenestens elementer, og det virkede også tilbage på min forståelse af den måde, vi laver gudstjeneste på for mennesker uden demens, siger Carsten Haugaard Nielsen. Privatfoto

> Vi, der holder gudstjenester med mennesker med demens, siger trosbekendelsen for dem, synger salmerne for dem og siger fadervor for dem. Det minder om, hvordan den lammes venner bar ham til Jesus og firede ham ned gennem taget i beretningen om helbredelsen af den lamme i Kapernaum i Markusevangeliet."

Til gudstjenesten på demensplejehjemmet Skovvang sidste år havde Carsten Haugaard Nielsen medbragt en gren fra et æbletræ. Træet, som stod i hans have, var knækket, men der voksede fortsat æbler på det. Sognepræstens enkle budskab var, at Gud også kan lade livet vokse frem i det, der er knækket og ødelagt i menneskers liv. Privatfoto

var bedre, at jeg ikke nåede alt på to do-listen og til gengæld var til stede for det menneske, som forstyrrede mig," siger han.

Forstyrrelser i fitnesscenteret

Han øver sig i at lade sig forstyrre for eksempel af familien og at forstyrre andre. Det gør han fx, når han et par gange om ugen går i fitnesscenteret for at træne.

"Jeg har sat mig for, at jeg vil tale med en eller to hver gang. Nogle kommer ind med musik i ørerne og skal bare have kørt deres program af, og det respekterer jeg selvfølgelig. Men så er der andre, som jeg lige kan veksle et par ord med. Det gør min dag bedre, og jeg håber også, at det gør noget godt for dem," siger han.

Værdien af enkelhed, som også er forbundet med ro, oplevede Carsten Haugaard Nielsen for nylig, da han og hans bror sammen vandrede 14 dage på den portugisiske del af caminoen med endemål i Santiago de Compostela i Spanien.

"Vi skulle ikke andet hver dag end at nå frem til det sted, vi havde besluttet at sove, og vi sørgede for, at vi havde god tid til det. Det betød, at vi havde tid til at lade øjeblikket få plads. Vi kunne stoppe og se på et smukt landskab og tale med mennesker, vi mødte. Vi begyndte også hver dag med at tale om et af de syv pilgrimsord," fortæller han.

Carsten Haugaard Nielsen erkender, at hverdagen for de fleste ikke kan gøres helt så enkel som dagene på en pilgrimsvandring. Men bevidstheden om, at noget er vigtigere end andet, og at det vigtigste kan være den forstyrrelse, der ikke står i kalenderen, kan man godt tage med ind i hverdagen, mener han.

"Også hvad det angår, er Jesus et inspirerende og udfordrende forbillede. Han lod sig hele tiden forstyrre af mennesker, som havde brug for ham. Han stoppede op og brugte tid sammen med det menneske, der havde brug for ham. Husk blot, da han på sin vandring mod Jerusalem nåede til Jeriko, og en blind tigger råbte for at få ham i tale. Alle tyssede på tiggeren og ville have, at Jesus skulle gå videre mod det, de mente, var vigtigt at nå. Men Jesus blev stående," siger han.

At bære hinandens tro

På den måde kan mennesker med demens, men også vores medmennesker i fitnesscenteret eller mange andre steder minde os om øjeblikkets værdi og kalde os tilbage til den enkelhed, der ligger i at være nærværende i øjeblikket og være der for hinanden, mener Carsten Haugaard Nielsen.

"Vi er kaldet til at være medmennesker for hinanden og bære hinandens byrder og også hinandens tro. Det er også noget af det, mennesker med demens kan minde os om," siger han.

Og uddyber:

"I gudstjenester med mennesker med demens, der har glemt, hvem Jesus er, og som ikke kan udtrykke deres tro med ord, bliver denne dimension af troen vigtig. Vi, der holder gudstjenester med mennesker med demens, siger trosbekendelsen for dem, synger salmerne for dem og siger fadervor for dem. Det minder om, hvordan den lammes venner bar ham til Jesus og firede ham ned gennem taget i beretningen om helbredelsen af den lamme i Kapernaum i Markusevangeliet."

I fortællingen står der, at før Jesus tilgiver og helbreder den lamme, så han deres tro, ikke hans. Det forstår Carsten Haugaard sådan, at den lammes venner ikke kun bar ham fysik, men også bar hans tro - og det så Gud.

"Det kan vi alle støtte os op ad, når vi går igennem svære tider og måske ikke er sikre på, om vores tro kan bære. Vi kan forstå gudstjenesten som et sted, hvor vi bærer hinandens tro, og det mærker vi måske bedst, hvis gudstjenesten er enkel," siger han.

Carsten Haugaard Nielsen

Født 1960.
Præliminær organisteksamen 1983.
Cand.theol., Aarhus Universitet, 1988.
Har været generalsekretær i Mission Afrika (Sudanmissionen) samt sognepræst, bl.a. i Christianskirken (Aarhus Stift).
Var 2024-2025 desuden Gerontopædagogisk konsulent i Aarhus Stift (25%).
Har været timelærer på Pastoralseminariet i Aarhus.
Har skrevet og bidrager til bøger om bl.a. sjælesorg og kirkelig ledelse.
Gik på pension i 2025. Er ansat i en 15% stilling som vikar i Galten.

En skrabe-rejse gennem Bibelen

'Min Skrabe Bibel - En sjov og kreativ rejse gennem Bibelen' er 20 små historier fra Bibelen med en skrabeopgave til og dermed et oplæg til en kreativ stund med intro til flere af Bibelens fortællinger. Det er historier om Guds relation til mennesker, hans kærlighed og frelsesplan.

Hver anden af de blanke kraftige papsider har sorte skrabefelter, hvor børnene skal finde elementer eller opdage, hvad som gemmer sig bag den sorte flade.

Der følger et praktisk skraberedskab med i en elastikholder på omslaget, så der er gode chancer for altid at have skrabepennen ved hånden.

Målgruppen er primært børn i alderen 5 - 10 år.

Min Skrabe Bibel er udgivet af forlaget Scandinavia og koster 149 kr.

En kort tekst fra Bibelen inviterer til en kreativ stund med pen og skrabefelter.

Tæsk til Trump, Vesten og Israel

Anmeldt af Ove Klausen

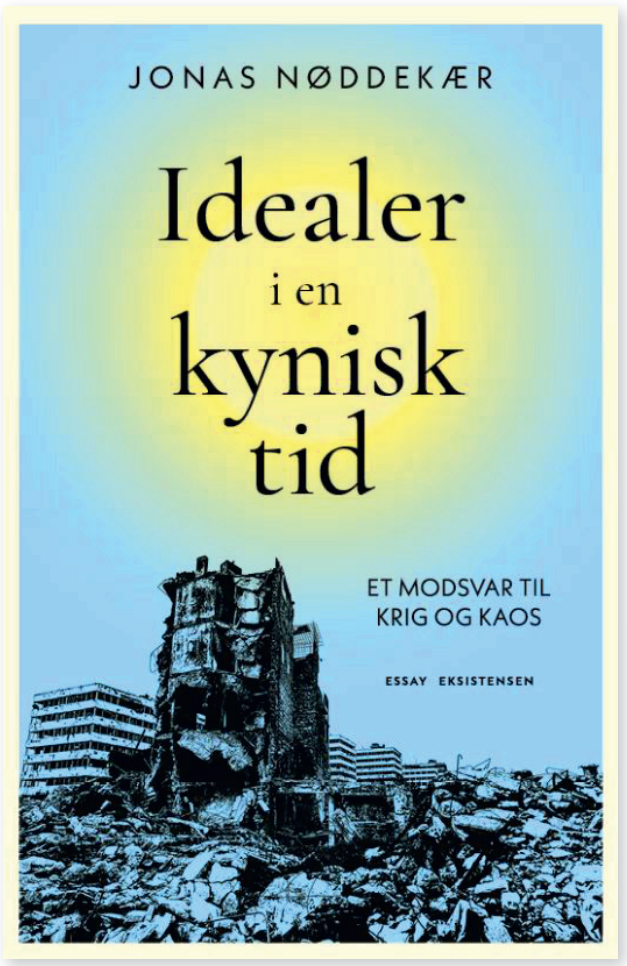

Israel får tæsk i denne bog af Jonas Nøddekær, som er generalsekretær i Folkekirkens Nødhjælp. I det første kapitel beskriver han de forfærdelige forhold i Gaza, og det hele er Israels skyld. Han er bevidst om, at Folkekirkens Nødhjælp bliver beskyldt for at være på palæstinensernes side, og til det svarer han: "Vi tager ikke parti for den ene part. Vi tager parti for menneskerettighederne og den humanitære folkeret." Det lyder godt, men er en floskel, som hans ensidige slåen løs på Israel trækker tæppet væk under.

De tre store skurke

USA får tæsk, fordi Trump har skåret i ulandshjælpen, og Vesten får tæsk, fordi vi ikke hjælper de fattige lande nok med de problemer, klimaforandringerne giver dem. Han udpeger, hvem han anser for de tre store skurke i verdenssamfundet i dag. Det er Rusland, Israel og USA. Jonas Nøddekær advarer om, at der er ved at opstå en tillidskrise mellem Vesten og det globale syd, fordi vi lover hjælp uden at levere.

Indblik i dilemmaer

I størstedelen af bogen fortæller Jonas Nøddekær om ældre og aktuelle humanitære kriser, men hvis man følger med i, hvad der sker i verden, får man ikke væsentligt nyt at vide om selve kriserne. Men da det er kriser, Folkekirkens Nødhjælp har været eller er involveret i, får man et indblik i, hvordan de arbejder, og hvilke udfordringer og dilemmaer de kan stå i. Et af deres dilemmaer er, hvordan de kan forsvare at hjælpe nødlidende sammen med en afrikansk kirke, når den ikke accepterer homoseksuelle forhold. Et generelt problem er, at de ikke altid kan hjælpe nogen i en konflikt, uden at andre parter i konflikten opfatter det som en støtte til en modpart. Et eksempel: Nødhjælp til ukrainere opfatter Rusland som krigsstøtte til Ukraine. En løsning på den slags dilemmaer, mener Jonas Nøddekær, er, at man som nødhjælpsorganisation må udvise operationel idealisme. Det betyder, at man principielt holder fast i sine idealer, samtidig med at man i nogle konkrete tilfælde må gå på kompromis med dem.

Som at læse avis

Jonas Nøddekær oplyser, at Folkekirkens Nødhjælp ikke er missionerende. De arbejder med nødhjælp, og det er også udelukkende nødhjælpsarbejde, han skriver om. Men han omtaler en del kirker, fordi det ofte er gennem dem, det er lettest at få nødhjælp ud. Bogen kombinerer reportager med refleksioner. Sproget er journalistisk, så det føles som at læse længere artikler og større debatindlæg i en avis.

Jonas Nøddekær: Idealer i en kynisk tid. Et modsvar til krig og kaos.
176 sider. 239,95 kr.
Forlag: Eksistensen

Gåden om de lykkelige lande i Skandinavien

Anmeldt af Jakob Fischer-Nielsen

Stein Ringen, f. 1945, er en norsk sociolog og politolog. Foto: Aaron Clinton

Hvordan kan det være, at Danmark, Sverige og Norge er blevet så fantastiske steder at leve? For os, der lever nu, virker det måske ikke så underligt, for vi er jo vant til det, men man skal ikke mange år tilbage, før man finder en tid og en region med krig, kamp, fattigdom og fjendskab. Mange af blodsudgydelser er endda sket mellem de såkaldte skandinaviske broderfolk. Denne markante udvikling har undret den norske sociolog og politolog Stein Ringen så meget, at det er blevet til en tyk og grundig bog, hvor han ønsker at vise nogle tendenser i historien, der har ledt til dels de gode samfund og følelsen af samhørighed mellem de tre tidligere modstandere.

Titlen er: 'Fortællingen om Skandinavien. Vikinger, tyranner og demokrater'. Det er en meget præcis beskrivelse af bogens indhold, hvor vi hører om barske vikinger, magtbegejstrede konger og til sidst vores demokratiske velfærdsstaters opståen.

Med min baggrund som historielærer er jeg imponeret over, hvor meget information Stein Ringen kan få med i bogen. Vikingetiden fylder meget i indledningen og fremstilles som mere kompleks og kaotisk end eftertidens romantiserede forestillinger. Jeg bemærkede, at forfatteren mener, at vikingetiden begyndte med sejlets implementering i Norden, og Danmarks første konge var Godfred. Det var blot to af de mange nye oplysninger, jeg samlede ind ved gennemlæsningen. Det er spændende og tankevækkende læsning - og meget komprimeret. De tre sideløbende spor med Danmark, Norge og Sverige bliver af og til lidt tågede, men det er måske også en central pointe. Store overnationale samarbejder har alle tre deltaget i, men på forskellige tidspunkter og nærmest aldrig samlet. Det fælles nordiske overnationale samarbejde har af en eller anden grund svært ved at blive realiseret.

Til sidst nævnes massakren på Utøya, men ellers stopper den historiske gennemgang forholdsvis tidligt, så der rejses ikke debatter om nutiden, indvandring, EU eller globalisering. I den fine og reflekterede konklusion inddrager han dog flere helt aktuelle begivenheder, og det gør bogen mere vedkommende.

Bogen udkommer på Kristeligt Dagblads Forlag, hvilket borger for seriøsitet, og stoffet er da også grundigt og pædagogisk præsenteret.

Forfatteren Stein Ringen er sociolog og politolog. Han er respekteret i mange kredse og er professor emeritus i sociologi og socialpolitik fra selveste Oxford Universitet. Han er født i Norge, men bosiddende i Oxford og engelsk gift. Dermed er han i stand til at skrive nordisk historie både med perspektiv som indfødt og som udefrakommende.

Det er en ambitiøs opgave at ridse over tusind års historie op i tre lande, så læseren skal være med på, at der bliver præsenteret mange detaljer i et højt tempo. Det er en udpræget "bliv-klog-bog", mere end det er underholdning, essay eller debat.

Hvis jeg mødte ham i elevatoren og skulle small-talke, så ville jeg nok spørge, hvorfor det kirkelige fylder så lidt i hans gennemgang. Han ville nok indvende, at både Ansgar, Luther og Grundtvig bliver nævnt. Personligt kunne jeg dog godt ønske mig mere kirke og kristendom i bogen, for det er ikke noget, der fylder specielt meget i bogen.

Grundlæggende sidder man ved endt læsning tilbage med en god portion taknemmelighed over at være landet i dette dejlige smørhul, som vi kalder Danmark!

Stein Ringen: Fortællingen om Skandinavien. Vikinger, tyranner og demokrater
470 sider. 299,95 kr.
Kristeligt Dagblads Forlag

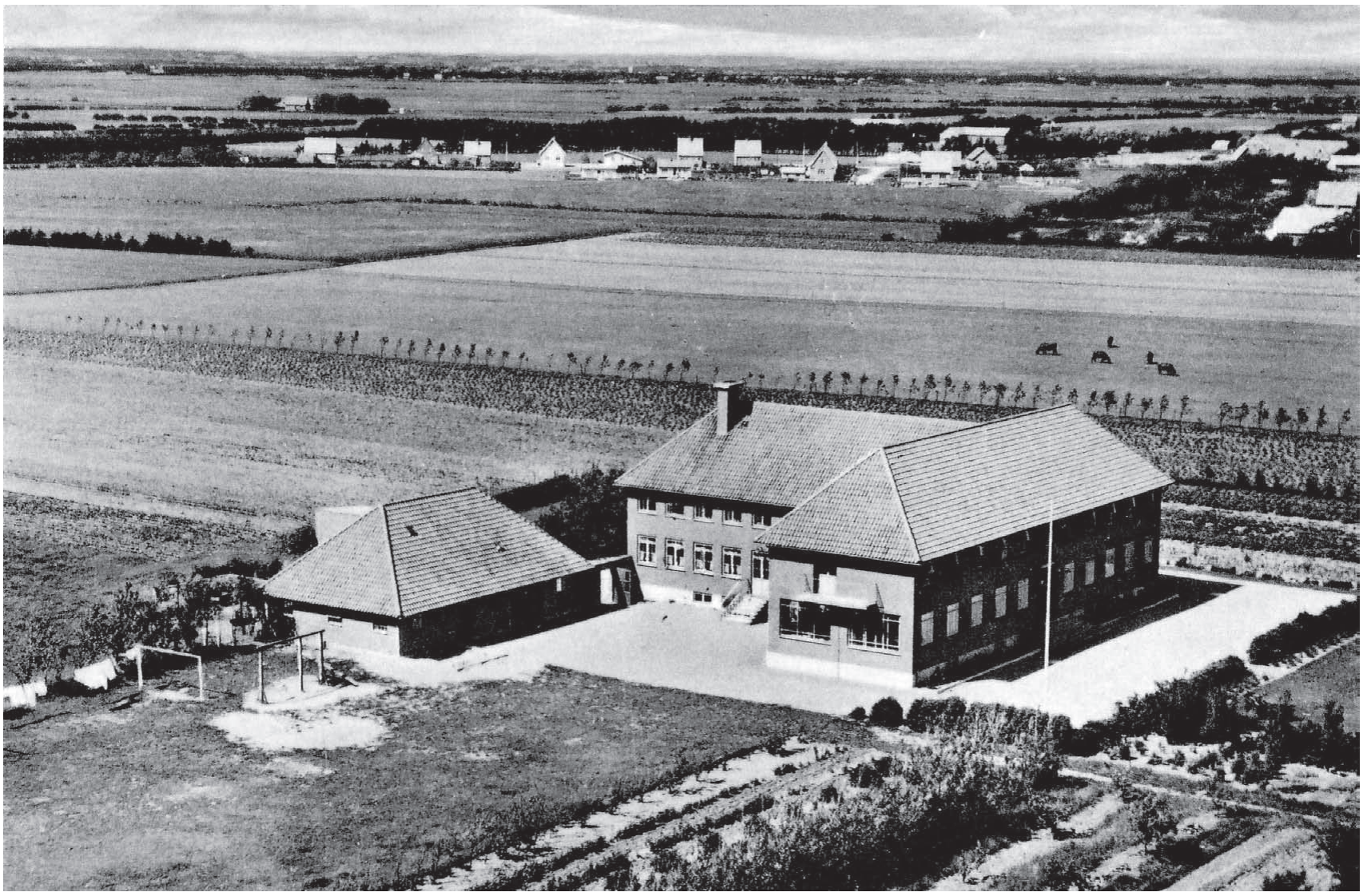

Ofrene i uhyggelig sag fra Børnehjemmet Solgården har fået tilkendt erstatning

For nyligt tilkendte staten 13 tidligere børnehjemsbørn fra Børnehjemmet Solgården i Tarm en erstatning på 300.000 kr. På den selvejende, kristne institution, der var drevet af Luthersk Mission, begik forstanderen gennem 27 år systematiske, seksuelle overgreb på børnene. Det drejer sig muligvis om helt op til 100 børn, hvoraf kun 13 indtil nu er stået frem. Et af ofrene, 61-årige Tove Dohn, appellerer på det kraftigste til, at Luthersk Mission får ryddet op i sagen. Luthersk Mission mener, at de allerede har gjort, hvad de kunne i situationen.

Af Lisbeth Morell Jepsen

Staten tilkendte for nyligt en erstatning på 300.000 kr. til ofrene for de systematiske, seksuelle overgreb på den selvejende institution Børnehjemmet Solgården i Tarm. Overgrebene foregik fra 1949 til 1976, hvor institutionen blev lukket. Antallet af børn, som er blevet udsat for overgreb, er et skøn. Ifølge undersøgelser og forfattere var det op til 100 børn.

Det var Grethe Sørensens bog, Barndommens dal, der i 2006 første gang fik sagen op i medierne. Hun boede også på børnehjemmet og fortalte om overgrebene i bogen. Dengang var Udfordringen også på pletten med et interview med Grethe Sørensen, som Svend Løbner tog initiativ til.

Når vi igen bringer sagen op, er det fordi den fortsat kalder på kristendanmarks opmærksomhed. Vi kan ikke ændre det, som allerede er sket, men vi kan tage ved lære af det. Det er tankevækkende og dybt foruroligende, at overgrebsmanden, Michael Mortensen, som døde i 2001, af mange blev beskrevet som en pæn og hellig mand. Netop med den begrundelse blev ofrene ikke troet på, og fordi de ikke blev troet på, greb politiet ikke ind.

Uanset hvor helligt eller pænt et menneske ser ud, skal vi forholde os til den eller dem, der står op for sig selv eller for andre og fortæller noget andet. Det skylder vi hinanden – at lytte og at tro på, at den anden fortæller sandheden – også børn.

Der findes kristne, som lever et dobbeltliv, som siger et og gør noget andet, som skjuler sider af sig selv og af deres liv. Som lyver for sig selv og for andre – som på overfladen fremstår som pæne og hellige. Vi må gribe den sandhed, som Bibelen fortæller, at der findes ulve i fåreklæder.

Toves fortælling

Tove Dohn kom på Børnehjemmet Solgården i Tarm sammen med sin storesøster Margit. Margit tog sit eget liv som 19-årig ved at hælde benzin over sig selv og antænde det.

Da søstrene kom på Solgården, var Tove syv år. Den første tid sov de to søstre på stue med tre andre.

"Den første tid var fin," husker Tove og fortsætter: "Men da vi fik hvert vores værelse, begyndte overgrebene. Døren stod på klem, så jeg kunne høre, når plejefar misbrugte Margit. Det første overgreb, jeg blev udsat for, var som 8-årig," fortæller hun.

Overgrebene foregik nogle gange under dække af, at plejefar kildede børnene. Han indførte også en regel om, at pigerne skulle sove uden undertøj under natkjolen. Hvem der ryddede op og fjernede det blodige sengetøj, er fortsat en gåde for Tove.

Politiet troede ikke på børnene

At forstanderen i det omkringliggende samfund fremstod som en hellig og pæn mand, der ikke kunne finde på sådan noget, formørker og tåger fortællingen. Børnene oplevede, at han det ene øjeblik holdt andagt og bad til Jesus, mens han i næste øjeblik – i det skjulte – forgreb sig på dem.

Et par af pigerne gik til politiet for at fortælle om og anmelde overgrebene, men politiet troede ikke på dem. Overgrebene foregik mange forskellige steder på børnehjemmet, og det var de små piger, der blev udsat for krænkelserne. Når pigerne blev kønsmodne, mistede Michael Mortensen interessen.

Tove Dohn har dokumentation, som viser, at Luthersk Mission vidste, at forstanderen var pædofil – der var viden om, at han var blevet fyret andetsteds, fordi han ikke kunne holde fingrene fra børnene. Der er også flere dokumenterede episoder, hvor nogen er blevet truet til at tie stille.

Inden Michael Mortensens død i 2001 besøgte to af pigerne ham, fordi de ville sikre sig, at han fik bedt om tilgivelse og fik bekendt sin synd. Michael Mortensen kunne ikke huske overgrebene, men da en af pigerne med håndspålæggelse bad om, at Gud ville bringe det frem i hans hukommelse, angrede han et kort øjeblik. Senere benægtede han igen.

Plejemor var ifølge Tove Dohn også psykisk syg og havde et voldsomt temperament. Alligevel tog Tove på besøg hos hende, inden hun døde.

"Plejemor fortalte, at hun ønskede oprydning – den samtale har jeg en optagelse af."

Tove er stadig dybt traumatiseret af overgrebene og voldtægterne.

"Min hjerne er konstant på overarbejde, jeg lever i fortsat alarmberedskab, hvor især lyde og lugte kan bringe de uhyggelige minder op. Men da jeg selv fik børn, bragte de megen lægedom."

Tove fortæller, at Luthersk Mission i 2006, i forbindelse med bogudgivelsen af Barndommens Dal, i medierne lovede at hjælpe ofrene.

"Da jeg endelig fik ringet til Luthersk Mission for at sige, at jeg gerne ville have den økonomiske hjælp til psykolog, fik jeg at vide, at de kunne tilbyde mig at tale med en præst. Der er ret stor forskel på en præst og på en psykolog," konstaterer Tove og fortsætter: "Det var i forvejen noget af en overvindelse for mig overhovedet af ringe til Luthersk Mission."

Senere fik hun den økonomiske håndsrækning på 17.000 kr. før skat, som bidrag til at gå til psykolog.

Kunne være undgået eller stoppet

"Det skulle aldrig været kommet dertil, for i det brev, som jeg har sendt et screenshot af til dig, fremgår det, at plejemor og plejefar ikke skulle have været ansat. Han var ødelagt i forvejen, og plejemor var psykisk syg. Man skulle have ladet være med at ansætte en mand, som var blevet fyret et andet sted, fordi han ikke kunne holde fingrene fra børnene."

"Hver gang plejefar skulle ud ad døren, stod han og gnubbede sig op ad en af pigerne. Og var virkelig liderlig for at sige det pænt. Han har ødelagt så mange liv med sine overgreb. Og overgrebene har påvirket mig ind i voksenlivet – ja, de påvirker mig stadig."

> ”Min hjerne er på overarbejde, når der er lyde og lugte. Jeg får et chok, når jeg arbejder med rengøring i private hjem, og nogen fra familien kommer ind. Jeg får et chok hver gang - og smiler alligevel. Jeg er i totalt alarmberedskab hele tiden. Det er, hvad overgrebene har gjort ved mig.”

Tove Dohn boede på Børnehjemmet Solgården sammen med sin storesøster Margit, der senere tog sit eget liv. Privatfoto

Ifølge Tove har Luthersk Mission haft stor en viden om, hvad der foregik.

”De piger, som var på politistationen for at anmelde plejefars overgreb, blev ikke troet på, men de blev revset rigtig meget bagefter.”

Ifølge Peter Øvig Knudsens bog ’Dem, der ikke tier’ havde Oscar Plougman, som førte tilsyn på børnehjemmet, opfanget, at der var noget, børnene ikke fortalte. Derfor kom han tilbage med en kvindelig jurist, men heller ikke hun kunne få pigerne til at sige noget.

Tre unge ansatte kvinder skrev et brev om forholdene på institutionen, som de sendte til børnehjemmets bestyrelse – til formanden. Det brev blev ikke besvaret – det blev brændt.

Toves journal fortæller, at hun grundet overgrebene ikke stoler på nogen. At hun bliver trigget af oplevelser, hvor ord og handling ikke følges ad og ikke passer sammen. Oplever hun det, trækker hun sig fuldstændig og åbner sig aldrig for det menneske igen.

”Min hjerne er på overarbejde, når der er lyde og lugte. Jeg får et chok, når jeg arbejder med rengøring i private hjem, og nogen fra familien kommer ind. Jeg får et chok hver gang – og smiler alligevel. Jeg er i totalt alarmberedskab hele tiden. Det er, hvad overgrebene har gjort ved mig.”

”Så længe jeg ikke kan lukke sagen, og så længe jeg er aktiv i sagen, er det svært at komme videre. Jeg føler, at der skal ryddes op. Og når Luthersk Mission ikke gør det, så må jeg jo gøre det.”

Tove føler sig forpligtet til at rydde op og sørge for, at ofrene får den rette hjælp.

”Den stærkeste i gruppen må gå foran, og spørger du mig om ti år, så vil jeg helt sikkert gøre det igen,” siger hun.

Tove hungrer efter en oprydning, og efter at retfærdigheden sker fyldest. Hun håber fortsat på en økonomisk erstatning fra Luthersk Mission, og hun har foreslået dem at oprette en fond, der støtter børnehjemsbørn med senskader grundet ophold på børnehjem.

Hvilken erstatning ville være retfærdig?

”Det kan jeg ikke sætte et beløb på, men vi var udsat for daglige overgreb, og jeg ved, at Luthersk Mission har penge. Så jeg synes, de skal tænke sig godt og grundigt om og få givet os en økonomisk erstatning. Jeg håber, at de selv kan se, at de skal få ryddet op nu. Det beder jeg til Jesus om. For de overgreb skal de ikke blande Jesus ind i, han har ingen skyld i det – og det ved jeg,” slutter Tove.

Da Børnehjemmet Solgården lukkede, kom Tove og Margit på Børnehjemmet Rosengården i Skjern. Der mødte de en helt anden og bedre verden. Den gode pædagog Jens, som Tove kalder ham, og som hun stadig er i jævnlig kontakt med, fortæller, at både Margit og Tove virkede tillidsfulde i relationen med ham.

Spørgsmål til Luthersk Mission

Tove Dohn fortæller, at hun aldrig er blevet kontaktet af Luthersk Mission med en mundtlig eller skriftlig undskyldning – den har hun kun hørt via en pressemeddelelse. Hun mener desuden, at det ikke er nok, at Luthersk Mission har tilbudt 17.000 i psykologhjælp, men at de bør oprette en fond med støtte til ofrene.

Jeg har kontaktet Luthersk Mission for at få deres kommentarer til Tove Dohns kritik og ønsker. Jeg har desuden spurgt, om Luthersk Mission har et moralsk ansvar over for ofrene, og om de synes, der er blevet ryddet op i sagen. Jeg har også spurgt, hvad årsagen var til, at man dengang ansatte Michael Mortensen velvidende, at han var blevet fyret andetsteds, fordi han ikke kunne holde fingrene fra børnene. Sidst har jeg også spurgt, om der stadig er nogle af de dengang involverede parter i betroede stillinger i Luthersk Mission i dag.

Jeg har ikke fået svar på alle mine spørgsmål. Men i det følgende bringer jeg Luthersk Missions svar i uredigeret form.

Da jeg ringede til Luthersk Mission, var de imødekommende og sagde klart og hurtigt ja til at forholde sig til den række spørgsmål, som jeg sendte.

Dette er den uredigerede mail fra Luthersk Mission:

”Hej Lisbeth

Vi har forholdt os til de spørgsmål, du har sendt, og har følgende tilbagemelding:

Som indledning er det vigtigt for os at understrege det ulykkelige og alvorlige i denne sag, som vi er meget kede af på ofrenes vegne.

Af principielle grunde ønsker vi ikke at føre en dialog med Tove Dohn gennem en tredjepart i medierne. Det skal dog understreges, at både vores nuværende generalsekretær, Søren Skovgaard Sørensen, og vores forhenværende generalsekretær, Jens Ole Christensen, tidligere har talt med hende. Tove Dohn er naturligvis altid velkommen til at henvende sig til Luthersk Mission, hvis hun har spørgsmål, som hun ønsker svar på.

Med hensyn til dine spørgsmål om økonomi er det vigtigt at understrege, at Luthersk Missions tilbud om at støtte med 17.000 kr. ikke var tænkt som en erstatning, men alene som støtte til betaling af udgifter til psykolog med henblik på at få bearbejdet oplevelserne.

Hvad angår økonomien generelt, har Luthersk Mission fulgt de regler, der gælder, når en institution er registreret som en selvejende institution og dermed ikke er ejet af Luthersk Mission.

I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt Luthersk Mission har et moralsk ansvar, står vi gerne ved det, og det har vi gjort, siden sagen kom frem i 2006. Det var Luthersk Missions ledelse, der undersøgte et udsagn om overgreb og måtte konstatere, at udsagnet desværre talte sandt.

Da det blev åbenbart, hvad der i sin tid var sket på Børnehjemmet i Tarm, gik Luthersk Missions ledelse selv til medierne for at fortælle om den ulykkelige sag. Efterfølgende har Luthersk Missions ledelse givet forfatteren Peter Øvig adgang til de dokumenter, som Luthersk Mission ligger inde med. På den baggrund har vi forsøgt at leve op til det moralske ansvar, som vi har for at få denne sag fuldt belyst.

Det er klart, at dette ikke har fjernet sagen, og konsekvenserne af denne sag vil fortsat være der. Det er vi bevidste om og utrolig kede af.

På baggrund af den tilkendte erstatning fra staten på 300.000 kr. udtaler Luthersk Missions ledelse:

Denne officielle anerkendelse er en vigtig milepæl. Og vi er lettede over at høre om afgørelsen. De har fortjent denne oprejsning efter alt det, de har været igennem. Et omsorgssvigt, de har levet med hele livet.”

Kritik fra Peter Øvig Knudsen

Hvis du vil dykke dybere ned i det, der skete på Solgården, er Peter Øvig Knudsens bog: ‘Dem, der ikke tier‘ helt oplagt. Om sin research til bogen, siger han til Udfordringen:

”Jeg har tidligere skrevet bøger om drab, tortur og terrorisme, men intet har været så uhyggeligt at undersøge som de seksuelle overgreb på børnehjemsbørn. Og sagen om forstanderens overgreb på de små piger på Solgården gennem 27 år er den værste af sagerne – dels selvfølgelig på grund af dens lange varighed og overgrebenes art, men også fordi børnenes råb om hjælp i alle disse år ikke blev hørt af Luthersk Mission. Tværtimod satte ledende kræfter i organisationen alt ind på at dysse nødråbene ned med forskellige former for trusler. Min undersøgelse viser, at mange mennesker i organisationen og i lokalområdet har kendt til overgrebene – uden overhovedet at hjælpe børnene. Gennem 27 år!

I perioder af min research har jeg haft svært ved at holde ud at arbejde med sagen netop af den grund: Hvorfor var der ingen af disse kristne mennesker, der greb ind for at stoppe den kyniske serievoldtægtsmand og redde børnene. Når man som jeg har mødt mange mennesker, der som børn er blevet seksuelt misbrugt på en institution, der burde have beskyttet dem, ved man, at de fleste af de mennesker er blevet frarøvet evnen til at knytte sig til andre mennesker.

Jeg tror ikke, ledelsen i Luthersk Mission for alvor har indset, hvilket ansvar de har over for de misbrugte kvinder. De har ikke indset, hvor mange helt op i ledelsen af organisationen, der faktisk kendte til overgrebene. Og jeg bliver trist, når jeg ser LM-ledelsen i dag argumentere for, at de kan frikende sig selv for et økonomisk ansvar med henvisning til juridiske spidsfindigheder om ejerskabet af Solgården.

Det mindste de kan gøre er at sige ja til Tove Dohns udmærkede forslag om at stifte en fond, der skal hjælpe mennesker med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen.”

Stillinger

Kan du tale for en god sag og engagere mennesker? Så er du måske vores nye kollega!

WWW.KLF.DK

Vi har brug for en dygtig mødebooker, som kan få KLF Kirke & Medier i kalenderen i det kirkelige Danmark. Vi holder nogle fremragende foredrag - de skal bare ud at leve endnu flere steder!

Læs om stillingen på klf.dk og kontakt os, hvis du har spørgsmål. Eller send en ansøgning!

KLF KIRKE & MEDIER

Pædagog eller sundhedsfaglig person til fast stilling og én vikar søges

Bofællesskabet Kernehuset i Ans (ved Tange sø) søger medarbejder til et meningsfuldt pædagogisk arbejde blandt husets skønne beboere.

Vi hører gerne fra dig, hvis du ønsker fast arbejde eller har brug for supplerende arbejde som vikar (uanset baggrund).

Timeantal aftales. Tiltrædelse pr. 1. november.

Se mere på
kernehuset-ans.dk

KERNEHUSET
Del af: Kristelig Handicapforening

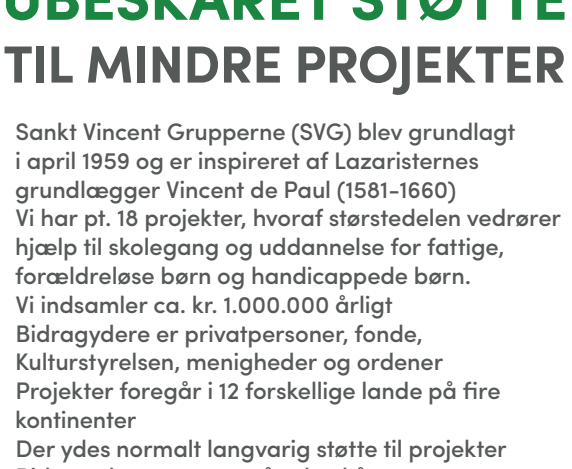

Stillinger i avisen eksponeres også på Udfordringens JOBMARKED
udfordringen.dk/job

Møder & Arrangementer

Kom og hør
Ole Kirchheiner taler

- Søndag 27. September 2026 Kl. 10:00
- SOZO Gospel Kor synger

www.Nyt-Haab.dk
Tlf. 71 95 79 17
Damhus Boulevard 28
2610 Rødovre

PINSEKIRKEN
NYT HÅB

Lovsang og bedemøde hver onsdag kl 18:30
Alle er velkommen!

Full Gospel Business **Vestegnen Afd.**
En tværkirkelig forening
FGB Danmark
Lørdag d. 26.09. 2026 kl. 14.00
"Brohuset" Vejlebrovej 45 , Ishøj
Bus 127, 128. 225, 400S, 600S, Letbanen og S-tog linie A
Denne gang - Indgang ved hoveddøren - Rum B - Ikke salen

Gæstetaler: Per Erik Bohlbro
Præst, hvis trosliv blev revideret.

Per er præst i Grønnevang Kirke i Hillerød og fængselspræst i Udlændingecenteret i Ellebæk. Hans møde med frihedsberøvede mennesker samt talrige gudstjenester, samtaler og fælles bøn med dem har bevæget ham enormt meget. Det fik ham til at tænke på, hvordan man kan hjælpe disse frihedsberøvede. Han vil fortælle sin livshistorie men også om sit arbejde med de frihedsberøvede, hvoraf flere har et meget levende og stærkt trosliv.
Deres stærke tro, fik ham til at revidere sit eget trosliv.
Personlig forbøn bagefter.

Kaffebord kr. 50,- (Fri entré)
Musik til lovsangene Peter Lauersen

Tilmelding nødvendig (gerne på SMS) til:
Børge Laustsen tlf. 30 32 12 01
eller email - president@fullgospel.dk

Hjemmeside:
www.fullgospel.dk

AGLOW INTERNATIONAL DANMARK

AGLOW 45 ÅR I DANMARK

Aglow står med Israel

Grupper for mænd og Grupper for kvinder

Ønsker du at starte Aglow i dit område? - skriv til info@aglow.dk

info@aglow.dk • mobil 2133 8642
www.aglow.dk • facebook.com/aglowinternationaldanmark

KNUS

Kristent Netv rk
omkring
Udfordret Seksualitet

Efter rssamling i Århus
30/10 kl.18 - 31/10 kl. 16
Tema: **At leve med vore skygger**.
Opl g v. **Flemming Baatz**
Flere oplysninger her:
www.knus-netvaerk.dk/det-sker

Indsamling

UBESKÅRET STØTTE TIL MINDRE PROJEKTER

- Sankt Vincent Grupperne (SVG) blev grundlagt i april 1959 og er inspireret af Lazaristernes grundlægger Vincent de Paul (1581-1660)
- Vi har pt. 18 projekter, hvoraf størstedelen vedrører hjælp til skolegang og uddannelse for fattige, forældreløse børn og handicappede børn.
- Vi indsamler ca. kr. 1.000.000 årligt
- Bidragydere er privatpersoner, fonde, Kulturstyrelsen, menigheder og ordener
- Projekter foregår i 12 forskellige lande på fire kontinenter
- Der ydes normalt langvarig støtte til projekter
- Bidragydernes støtte går ubeskåret til projekterne
- Bestyrelsens og lokalgruppernes arbejde er ulønnet
- Bidrag til SVG er fradragsberettiget. Arv kan gives uden afgift

SANKT VINCENT GRUPPERNE
www.vincentgrupperne.dk

Ferie & Udlejning

Bed&Breakfast oven på Udfordringen i Christiansfeld

Bo på Det Gamle Posthus i Jernbanegade 1 i verdensarvsbyen Christiansfeld 15 km syd for Kolding. 1 værelse med dobbeltseng eller 2 senge på 1. sal med adgang til køkken og bad. Kun 400 kr. pr. døgn. Morgenmad kan evt. købes i Café Morgenstjernen i samme bygning.
Bestil hos Margit: 40 31 02 50

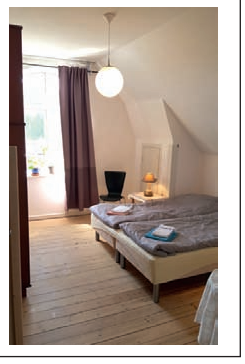

Følg Udfordringen på
Facebook og Instagram

Bolig

Diakon søger bolig i Nordsjælland

Rolig lejer søger værelse i Nordsjælland med adgang til bad og toilet for en længere periode.

Bent Jeppesen: b.jeppesen@hotmail.com / 2151 3550

Udfordringen.dk/ Annoncer
Tlf.: 2681 7718
annoncer@udfordringen.dk

Erhverv

AXELTEK
Industri Elektronik

Reperation af frekvensomformere og Cnc-drev

Nørresundby 25 21 31 67

Kristne i Social- og Sundhedssektoren (KriSoS):

Tre danskere til jubilæums-konference i Sydafrika

Syv deltagere fra de nordiske lande Finland, Norge og Danmark deltog i verdenskonferencen og jubilæumsfejringen i Johannesburg.

Den 4. – 11. september 2026 holdt HCFI (*Healtcare Christian Fellowship International*) 90-års jubilæumskonference i Johannesburg med ca 200 deltagere fra godt 40 lande. Også den danske tværkirkelige og tværfaglige forening KriSoS var repræsenteret.

Her fortæller Inga Helver, der er leder af KriSoS.dk, om højdepunkter fra HCFI's jubilæumskonference i Sydafrika:

"Rejsen, der næsten varer 20 timer + ventetider er i sig selv strabadserende, så det var dejligt at ankomme til et pænt hotel i Johannesborg. Vi blev afhentet i lufthavnen og hurtigt indkvarteret.

På velkomstaftenen blev alle landene med deltagere præsenteret + de forskellige råd, der er indenfor det internationale arbejde. Desværre måtte vi, på grund af sygdom, undvære præsident for HCFI Chris Stein. Aftenen satte endvidere fokus på, hvor kom vi fra, og hvor vi er nu som organisation.

Der kommer flere på hospitalerne end i kirkerne

Arbejdet blev grundlagt i 1936 af Francis Grim ud fra visionen, at der går flere mennesker til hospitalerne end til kirkerne, derfor skal personalet kunne hjælpe patienter med åndelige spørgsmål omkring liv og død og livet efter døden, som Jesus er helt klar omkring i Johannes 14,6: "Jeg er Vejen, Sandheden og Livet og ingen kommer til Faderen uden ved mig."

Gennem hele konferencen var der tilbedende og opløftende lovsang. Der var god undervisning alle dage ud fra temaet: Living Faith Out Loud (lev troen helt ud).

Der var også kurser på ialt 10 timer med forskelligt indhold til videre brug i eget land.

Kirken som ressource i sundhedssektoren

For KriSoS er forholdet mellem kirken og sundhedsvæsnet et vigtigt emne, og der blev givet mange eksempler på, hvordan det kunne gøres, så kirken bliver ressource for social og sundhedssektoren, som det hedder i Danmark og omvendt.

Vi talte en del om Sundhedssektorsøndag, der er den nærmeste søndag til Lukasdagen den 18. oktober.

Den bliver fejret på forskellig vis i forskellige lande. Bl. a. var der ideer til, at præsten kunne bede bønnen for dagen omfattende sektoren og personalet.

Evt. invitere personale til en let frokost med mulighed for personlig forbøn.

Mange står jo i et arbejde, der omhandler liv og død, og man har tavshedspligt, så der kunne evt. også være brug for sjælesorg.

En ide i Danmark er at samle personale efter gudstjenesten, hvor Sundhedssektorbønnen bliver bedt, til varm kakao og boller med smør for at fejre KriSoS' 90 år og at højtideliggøre Sundhedssektorsøndag.

Sundhedspersonale som ressource for kirken

Vi har i mange år omtalt KriSoS som kirkens forlængede arm. Det kan måske være lidt udfordrende at tænke sig selv som kirke, når man er på arbejde, men vi er sendt ud i verden i missionsbefalingen fra Matt 28,18 og Johs 20,21 "Som Faderen har sendt mig - sender jeg jer."

Det handler om at tage åndeligt ansvar for sin arbejdsplads ved at bede for den. Også efter man er gået på pension, kan man bede for dem, der nu gør "mit" arbejde.

En læge vidnede, om at han mest havde tænkt om sig selv, at han var læge, men også kristen og desværre ikke som kristen og læge!

HCFI/KriSoS' arbejde er tværfagligt og -kirkeligt

Personalet er ikke ansat til at prædike, men til at yde totalomsorg, der også omfatter åndelig omsorg. Med tro, håb og kærlighed kan det lade sig gøre, hvis man står ved sin tro og i samtaler giver håb, der rækker ud over dette liv og har kærlighed til mennesker.

KriSoS beder for dem, der er på arbejde. Det var fantastisk at fejre nadver sammen – og bede Fadervor på mange sprog. Det er noget, der bliver siddende i hjertet.

Ved faneindmarchen en aften kom mange i nationaldragter, og alle landenes navne blev læst op, mens fanerne blev ført op i alfabetisk rækkefølge.

Fra Norden var vi syv personer fra Finland, Norge og Danmark.

Der blev aflagt vidnesbyrd fra mange lande, og den sidste aften blev der fremlagt resume fra undervisningens 12 grupper. Der var flest unge på scenen, og det tegner godt for fremtiden.

Tillykke og velsignelse HCFI/KriSoS med at nå længere ud i SoSu-sektoren og ind i kirkerne," slutter Inga Helver fra KriSoS.dk

KriSoS-arrangementer

Lørdag den 26. september er der retræte på De himmerlandske Heder og søndag den 27. møde på Sarons Slette med Henri Nissen.

SundhedsSektorSøndag den 18. oktober afholdes forskelligt rundt om i landet. Bønnen kan findes på krisos.dk

Temadag i Roskilde fredag den 13. november, hvor Eleonora Skov Andersen taler om depression, angst og sorg. Målgruppen er både fagpersonale og private.

Bodil

LÆSERINDLÆG

Om Kristus og krig

Vor Herre og Frelser levede under forhold, der lignede dem, mange ukrainere lever under i dag. Denne kendsgerning gør hans ord ekstra relevante for vores aktuelle moralske spørgsmål: Hvordan bør kristne reagere på Ruslands aggression?

Judæa var massivt besat af romerne. Forsøg på væbnet oprør var almindelige, og Jesus havde adskillige revolutionære blandt sine disciple. Men han var klar i sin tale til dem: Elsk jeres fjender. Bed for dem, der forfølger jer, for den, der tager til sværd, skal omkomme ved sværd. Gør godt mod dem, der behandler jer dårligt. Jag fred, for salige er de, der stifter fred. Og hvis nogen tvinger dig til at gå én mil, så gå to med ham (Dengang kunne en romersk soldat tvinge en civil til at bære sit udstyr). En romersk centurion (læs, russisk officer) kom til ham for at få hjælp - og Jesus roste ham for hans tro. Og jeg tænker på lille Zakæus, forræderen, som Jesus elskede... Hvordan kunne Kristus anerkende nationens ærkefjender på denne måde?

Her berører vi sagens kerne: Kristus kom for at prædike og lede os ind i et rige, der er helt anderledes end de jordiske - nemlig ind i Guds rige. Derfor forbød han sine disciple at forsvare ham med magt. Og begrundelsen var: "Mit rige er ikke af denne verden." Dette hans rige er befolket af alle slags mennesker fra alle nationer - fuldstændig befriet fra geografiske opdelinger. Disse menneskers tempel bestod af levende sten, det vil sige af deres egne legemer. Og hvis de ikke længere havde noget territorium eller bygninger at forsvare, hvad skulle de så kæmpe for? Det, de kæmpede for, var imidlertid, at fjenden skulle frelses. Og disciplenes gensidige kærlighed blev et klart vidnesbyrd om, at Frelseren virkelig var sendt af Gud. Enheden blandt de troende var derfor deres stærkeste våben (Johannes 17).

I samme ånd opfordrer Paulus de kristne til at bede for myndighederne, det vil sige for kejser Nero. For de var selv et helligt, alternativt folk. Så derfor: "Natten er næsten forbi, dagen er nær. Lad os aflægge mørkets gerninger og iføre os lysets våben." I denne sammenhæng er kaldet til at adlyde en tyrannisk autoritet intet andet end en ikke-voldelig holdning (læs Romerbrevet 12 og 13 i sammenhæng). Dette karakteriserede Jesus Kristus, da han græd over byen Jerusalem. For jøderne ville ikke lytte til ham og forstod ikke, hvad der tjente deres fred. De holdt sig væk fra hans gode, forenende vinger. Men Kristus forudså resultatet af deres ukærlighed og nationale stolthed, nemlig den totale ødelæggelse af både byen og templet.

Det vigtigste her er imidlertid, at vores kærlighed til fjenden udspringer direkte fra evangeliets dybeste formål eller budskab. Kristus identificerede sig med os - med sine modstandere. På denne måde blev fjendskabet mellem Gud og menneske afskaffet der på korset, hvor sandheden om vores synd ramte ham - Kristus - Guds offerlam. Sandhed og kærlighed kyssede hinanden i et smertekys der på Golgata.

Kristus mødte ikke ondskaben med større fysisk kraft. Han kunne selvfølgelig have gjort det, men det ville også have ødelagt os alle, da ondskaben infiltrerer alle. På samme måde kunne vores egen parodi på "retfærdig" vrede, som er baseret på fysisk magt, nu ødelægge alt liv i en atomkrig. Hans sejr lå imidlertid i at underlægge sig magterne og myndighederne. Den suveræne sejr lå i at sejre midt i nederlaget. Hans opstandelse brød dødens greb og befriede samtidig de mennesker, der ønsker at tilhøre ham, fra den skyld, der adskiller dem fra en hellig Skaber. Vi er ikke Kristus. Alligevel siger han selv, at "ligesom du (Gud) har sendt mig til verden, har jeg sendt dem (os) til verden" (Johannes 17).

Da Kristus på korset råbte: "Det er fuldbragt", siges det, at Djævelen var så chokeret, at han ikke kom sig før år 300. Det var dengang, kristendommen blev introduceret som statsreligion. En vittig måde at sige det på, men den indeholder megen sandhed. For den uheldige forbindelse mellem nation og kristendom har ført til så meget krig og elendighed. Kristendommens universelle karakter var naturligvis velegnet til at samle det enorme Romerrige under ét trosbanner. Men desværre førte denne nationalisering også til undermineringen af Guds sande kirke. Når kristne fra Rusland og Ukraine i dag dræber hinanden på vegne af deres respektive lande, må vi, der tilhører den samme levende frelser, gå til fronten for at hjælpe dem med forsoning, snarere end at hælde benzin på bålet.

Pyrografi af Ferdinand Wyller

Efterhånden som historien nu accelererer hurtigere og hurtigere mod sit klimaks, ser vi, at det at vælge den modsatte strategi af, hvad Kristus gjorde, kan føre til total ødelæggelse; ikke kun af Jerusalem denne gang - men af hele verden. Samtidig er det så håbefuldt, når Jesus eftertrykkeligt befrier sit rige fra geografiske områder. Han forklarer os geografiens ligegyldighed ved at hævde, at hans sande tilbedere ikke behøver at tilbede hverken i Jerusalem eller på noget andet særligt sted, men kun i "ånd og sandhed" (Johannes 4). Guds lam skal tilbedes og følges. Vi ønsker at være mærket af ham, selvom det strider imod vores natur at blive netop det - en kamp, der er godt at tabe.

Ferdinand Wyller
Kunstner og forfatter af bogen "Ikke av denne verden"

Løs ugens kryds og tværs - og vind et gavekort!

Træn hjernecellerne – og vind måske et gavekort!

Vinder i kryds & tværs i uge 37-2026:

Gerda Josefsen
8920 Randers NV

Kodeord: Filterposer

Du kan også vinde et gavekort på 150 kr. til Hosianna.dk, hvis du finder kodeordet i denne uge ved at sammensætte de bogstaver, der står i felterne med tal.

Skriv kodeordet og send det sammen med dit navn og din adresse til: mail@udfordringen.dk

Kodeordet skal være Udfordringen i hænde senest tirsdag den 30.9.26. Vinderen får direkte besked (tjek mappen uønsket mail, hvis du ikke har modtaget din gavekode) og offentliggøres her på siden den 4.10.26.

Blandt de indsendte løsninger trækkes hver uge lod om et gavekort på 150 kr. til Hosianna.dk. Vælg mellem bøger, bibelord i træ, bibler, m.m.

Kryds og tværsen leveres af bureauet Kehlet Aps, Varde.

God fornøjelse!

Scan qr-koden og se løsningen for uge 37:

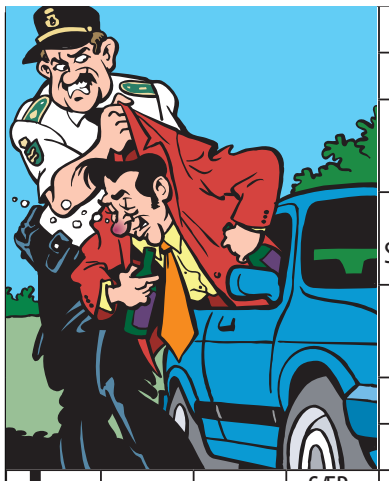

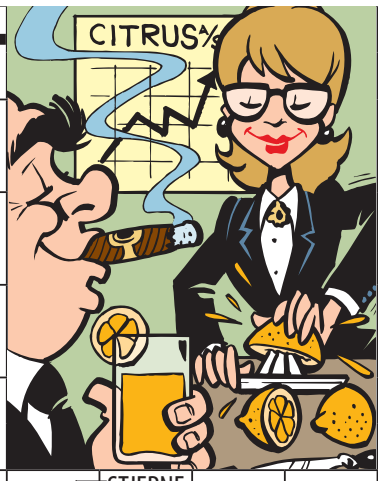

Find bøger fra mange forskellige forlag på

Hosianna.dk

*Fast fragt på 35 kr. uanset hvor meget du bestiller**

**Gælder ved levering i DK*

Giv et abonnement i gave!

Et abonnement på Udfordringen er en gave som varer længe!
- Med den trykte avis har man også adgang til alle artikler på nettet.

Bestil pr. mail på abonnement@udfordringen.dk eller ring på tlf. 7456 2202.

Dorthe Jørgensen (tv.) er taget med Sofie Østergaard til gudstjeneste i Langenæskirken. Den efterfølgende samtale kommer til at handle om, hvordan vi kan være "hjertestartere" for hinanden. Se gudstjenesten på DR1 kl. 10.00 eller på DR2 kl. 14.00. Foto: Jeppe Lund Sørensen, DR

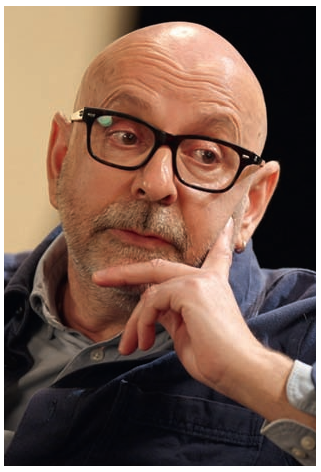

Flemming Møldrup er med i samtalen om tro - og hvad danskerne lyver om. Se programmet 'Hvad tror danskerne på' torsdag den 24.9 kl. 21.00 på DR2. Foto: DR

Udvalgte programmer på DR / Kristne TV-kanaler

DR1

Søndag 20/9
10.00 Gudstjeneste: Dorthe Jørgensen - Vær hinandens hjertestarter
En hjertestarter kan redde liv. Men udover de fysiske startere, der findes rundt omkring, så kan vi også være hjertestartere for hinanden. Derfor har vært Sofie Østergaard inviteret filosof, teolog og idéhistoriker Dorthe Jørgensen med til gudstjeneste i Langenæskirken om netop dét at være hjertestarter for hinanden.

Lørdag 26/9
18.50 Før søndagen
'Skyerne gråner og løvet falder' - Katrine Muff og Mathias Hammer introducerer ugens salme og DR Vokalensemblet synger.
I 'Før søndagen' synger Muff, Hammer og DRs kor fra den store danske sang- og salmeskat, der er opbygget gennem århundreder.

DR2

Søndag 20/9
14.00 Gudstjeneste fra Langenæskirken i Aarhus med idéhistoriker Dorthe Jørgensen som gæst. Genudsendelse fra DR1.

23.05 Freud's Last Session
Britisk drama fra 2023.
Findes Gud? Det er det store spørgsmål, da to af det 20. århundredes største tænkere mødes. Året er 1939. Verden er på randen af krig, og Sigmund Freud er flygtet til London fra naziregimet. I sine sidste levedage får han besøg af den kristne forfatter C.S. Lewis, der snart skal opleve stor succes med Narnia-bøgerne. Det bliver begyndelsen på en monumental diskussion af menneskehedens fremtid og Guds mulige eksistens. Medvirkende: Anthony Hopkins, Matthew Goode, Liv Lisa Fries m.fl. Instruktion: Matt Brown.

Tirsdag 22/9
22.45 Cirkus i Afghanistan
Zahra og Zalgai elsker cirkus. Her kan de lege, drømme og stadig være børn. Men de nærmer sig 14 år, og under Talibans styre bliver deres verden stadig mindre. Snart venter voksenliv med ansvar, regler og en virkelighed, de ikke selv har valgt.
Dansk dokumentarfilm fra 2026 (If Luck Will Come).

Torsdag 24/9
00.05 Brændende stemme
Brændende stemme følger Tamara, en irakisk-dansk kvinde, mor og aktivist, der fra sit liv i Danmark kæmper mod social kontrol og kvindeundertrykkelse. Drevet af egne erfaringer med vold og tavshed har hun gjort sin stemme til et våben for kvinder uden rettigheder. Samtidig balancerer hun rollen som mor, datter og aktivist, mens hun står over for både trusler og personlige tab.

21.00 Hvad tror danskerne på: Hvad lyver du om?
Må man pynte på sandheden for at undgå at såre nogen. Og er den lille hverdagsløgn også en løgn?
DR og Epinion har spurgt danskerne om moral og etik med udgangspunkt i De Ti Bud og De syv dødssynder. I 'Hvad tror danskerne på?' omsætter Flemming Møldrup, Johanne Schmidt-Nielsen og Anne-Grethe Bjarup Riis m.fl. statistikkerne til personlige samtaler om hvide løgne, dårlige undskyldninger og de moralske grænser, vi først opdager, når vi overskrider dem.

FGP-TV

FGP-Huset, Nygade 17,
3782 Klemensker, Tlf. 40870533
Mail: post@FGP.dk
Udsendelserne kan ses på FGP-TVs hjemmeside www.FGP.dk (Menupunkt: FGP-TVs IT-kanal)
Derudover minimum fire gange ugentlig på GospelChannel. Blandt andet onsdage kl. 19.00 og lørdage kl. 11.30.
GospelChannel er en gratis kanal på bl.a. CanalDigital.

KKR-TV i DK

Se kristent tv døgnet rundt her:
1. I hele landet på dit tv med en KKR tv-boks. Bestilles på www.kkrtv.dk / seerklubben@kkr-tv.dk eller tlf/sms: 35 31 00 57.
2. På MoreTV via TV, mobil og tablet i hele landet. Læs mere og bestil på moretv.dk eller ring 69 16 16 20 for mere info. Programoversigt på: kkrtv.dk/programmer.

Kanal 10

Kanal 10 er en norsk tv-kanal, der tjener som platform for forskellige kristne kirkeretninger med en vision om at vise, hvad der sker i kirkerne i Norge. Kanalen sender også danske programmer og indgår i MoreTV pakken. Se mere på www.kanal10.no

GOD TV

Tlf. 98 90 91 50 - Email: info.scandinavia@god.tv
Download en app til iPhone, iPad eller Android eller se www.god.tv, hvor der findes 20 web kanaler 24/7.GOD Channel kan også ses 24/7 via parabol: ASTRA 4A 5º Ø Frekvens: 11.996 GHz, Polarisation: H, Symbol Rate: 27,500 Symbol/s: FEC: ¾. Kan også modtages fra Hotbird 13° øst og Eurobird 28,5° øst. Indgår i TV-pakken hos MoreTv. Findes i mange bredbånds- og kabelnet.

SAT-7

Fire tv-kanaler som kan ses på Appen SAT-7 Plus:
• SAT-7 ARABIC (for familier på arabisk)
• SAT-7 KIDS (for børn på arabisk)
• SAT-7 PARS (for persisktalende seere i primært Iran, Afghanistan og Tadsjikistan)
• SAT-7 TÜRK (for tyrkisktalende seere i primært Tyrkiet og Aserbajdsjan)
Se mere på www.sat7.org og facebook.com/SAT7Network

More 2 life TV

Regionalt TV i MUX 1. Kanal Nord: Mandag - tirsdag 8:30, onsdag 23:00, torsdag 21:00, lørdag 10:00, søndag 11:00. Kanal Øst: Mandag - torsdag 8:30, lørdag 11:30, søndag 15:00.
Kanal Hovedstaden: Tirsdag 11:00, onsdag 15:30, torsdag 11:00, fredag 05:00.

Loveworld TV

Kanal ASTRA 2a, 2b, 2d
28,2 grader E= øst. Engelsk kanal. Undervisning og helbredelsesudsendelser. Ekstra parabol muligvis nødvendig. Program og yderligere info.: www.loveworldtv.co.uk/

Airport UCB TV

Sender på regionale digitale net
www.ucb.dk/ucbtv.htm
Hovedstaden (Airport TV)
Mandag 07.30-08.00, torsdag 05.30-06.00, søndag 08.30-09.00, søndag 15.30-16.00.

Andre kanaler

På Thor 1o vest:
Vision Norge, Gospel Channel
Fr. 11247 Pol V Sr 24500 Fec 7/8.
På Astra 1 19,2o øst: Bibel TV Fr. 10832 Pol H SR 22000 Fec 5/6.
Astra 2 28,5o øst:
TBN Europe Revelation

Web-tv

GOD TV: www.god.tv
DKNET.TV www.dknet.tv
TBN - Trinity Broadcasting Network: www.tbn.org

Tysksproget TV

Tysksprogede TV-Kanaler med satellitmodtagelse: Canal Digital: Via Astra modtages bibeltv.de og hopechannel.de.
Hopechannel.de:
Onsdag kl. 13.00 og kl. 19.30. Torsdag kl. 16.00. Fredag kl. 10.00 og kl. 20.15. Lørdag kl. 9.15.
Die Bibel-Das Leben - en kristen gæst fortæller i interview om sin "vandring", produceret af den tyske Adventistkirke.
Bibeltv.de: Tirsdage kl. 22.00 - 22.30: ICEJ - Faszination Israel med Gottfried Buhler. BibelTv er en afdeling af Evangeliums Rundfunk, som udsendes fra Wetzlar. Hope Media (Stimme der Hoffnung) = Hope Channel udsendes fra Alsbach-Hähnlein.

Morgenandagten hver dag

Morgenandagten fra Domkirken i København sendes på P2 og DR2 alle dage fra mandag til lørdag kl. 8.05.

Radio - Programmer om tro på P1

Søndag 20/9
10.00 Gudstjeneste fra Sankt Clemens, kirke, Randers, Aarhus stift. 16. søndag efter trinitatis
Prædikant: Liselotte Skrejborg
Organist: Miki Hildebrandt
Vært: Malene Fenger-Grøndahl
Salmer:
DDS 465: Se nu stiger solen
DDS 674: Sov sødt barnlille
DDS 217: Min Jesus, lad mit hjerte få
DDS 233: Jesus lever, graven brast
DDS 11: Nu takker alle Gud

11.03 Pilgrim - Tro, håb og den kunstige intelligens
Kunstig intelligens udfordrer verden. Ikke kun på demokrati og arbejdspladser, men også i forhold til social-etik og de store teologiske spørgsmål. Prorektor ved Roskilde universitet professor Bjørn Thomassen fortæller om pave Leo den 14.'s tanker om kunstig intelligens i mødet med nutidens økonomiske og politiske landskab. Og om personalismen som et menneskesyn, der gennemstrømmer den kirkelige tænkning omkring social-etiske spørgsmål. Sognepræst Simon Nøddebo Balle er ph.d. på en afhandling om menneskelignende robotters mulige påvirkning af den menneskelige eksistens. Han fortæller om nogle af de teologiske spørgsmål, den kunstige intelligens rejser lige nu f.eks. i mødet med et begreb som de suveræne livsytringer. Desuden fortæller han om præsternes særlige model med kunstig intelligens, der kan bruges som hjælp ved forberedelse af søndagens prædiken. Og så testes sprogmodellens evne til at skrive en bøn til brug ved folkekirkens højmesse.Vært: Anders Laugesen. (Sendes også 4.03).

15.03 Hvad ville Jesus have sagt?: Jesus og den helt vanvittige uforståelige tro
En lytter er blevet nysgerrig på troens verden, men han synes alligevel, at det er helt vanvittigt og uforståeligt, at mennesker kan beskrive sig selv som troende. "Hvordan kan det overhovedet lade sig gøre, at man kan tro på noget så vanvittigt," spørger han præstepanelet. To veninder er kommet i tvivl om, hvad meningen med bøn egentlig er: "Når Gud nu kender vore ønsker på forhånd, hvorfor i alverden skal man så overhovedet bede," spørger de.

Sognepræst Simon Nøddebo Balle er sammen med professor Bjørn Thomassen gæst i Pilgrim. Foto: Pilgrim

Endelig har en teologistuderende skrevet for at få et godt råd: "I takt med at jeg får mere og mere viden om kristendom, forsvinder min personlige relation til Gud desværre," skriver hun. Præsterne i panelet er pensioneret folkekirkepræst og fritidsforkynder Ole Larsen, sogne- og fængselspræst Amanda Urban fra Hjallese Kirke og Odense Arrest samt sogne-og hospitalspræst Ann Bork Damsgaard fra Øster Løgum Kirke og Sygehus Sønderjylland i Aabenraa. De er alle gæster hos vært Anne-Grethe Bjarup Riis.
Du kan altid skrive dine spørgsmål til Jesus@dr.dk.
Sendes også lørdag 22.03.

Torsdag 24/9
11:03 Bibelen Leth fortalt
Forfatter Kristian Leth mener, at Bibelen er verdens vigtigste bog. Journalist Lauge Hendriksen læser de hellige skrifter for første gang. Sammen forsøger de at besvare spørgsmålet: Kan vi overhovedet forstå os selv og det samfund, vi lever i, hvis ikke vi forstår Bibelen? Tilrettelæggelse og klip: Kristian Leth og Lauge Hendriksen.
(Sendes også 21.03 og lørdag 16.03).

Søndag 27/9
10.00 Gudstjeneste fra Flintholm Kirke, Københavns stift. 17. søndag efter trinitatis
Prædikant: Annette Molin Brautsch
Vært: Jon Kaldan
Salmer:
DDS 753: Gud, du som lyset og dagen oplod
DDS 299: Ånd over ånder
DDS 392: Himlene Herre
DDS 52: Du Herre Krist
DDS 356: Almagts Gud

Kristen lokalradio

København Rhema Radio

Morgenradio fra 06.00 til 10.00 på 106.3 FM. Lørdag kl. 06.00 til 13.00 Søndag kl. 06.00 til 21.00 på 106,3 FM. Natradio fra 00.00 til 06.00 på 103.4 FM
UCB Media på nettet 24/7: ucb.dk

Lumi Radio Aalborg

Sender prædikener, bibelundervisning, mødereportager og musikudsendelser med kristen musik 33 timer om ugen: lumiradio.dk, facebook.com/lumiradio. FM 92.2 MHz, 106.5 MHz, 107.4 MHz

Arkens radio

Kanal 2 i Esbjerg
Frekvens: 93.5 MHZ
Sydenergi: 90.3 MHZ
Web: arkensradio.dk

Norea Radio Danmark

Webradio - http://norea.dk

Radio Ådalen

Egen antenne: Opsund: 96.4 MHz | Lønborg: 107.1 MHz
Fællesantenne
Skjern: 97.0 MHz samt netradio: www.radio-aadalen.dk

Nordsjællands Kristne Radio & Radio KUR

Egen antenne: FM 92,8 MHz
Stofa net: 96,8 MHz
Netradio og podcast
Radio KUR (Kristen Ungdomsradio): Sender via egen YouTube kanal og via Facebook
www.nkradio.dk

Radio fri-born.dk

Pinsekirken Bornholm, Sagavej 5, Rønne, sender internet-radio 24/7. Kan høres på mobil, iPad mm. ved at hente den globale lydstreaming-tjeneste TuneIns radio-app i PLAY og APP-Store. Når appen er installeret, søg efter fri-born.

Podcasts om tro

På Udfordringen.dk/podcast/ finder du link til forskellige podcasts om tro, Jesus og kristendom.
Info. om podcast kan sendes til: redaktion@udfordringen.dk

Paulus og flere andre fanger skulle sejle til Italien under opsyn af en officer fra den kejserlige hærafdeling. De skulle anløbe flere havne undervejs, men blev ramt af en storm.

Skibbrud under sejladsen til Rom

Paulus og flere andre fanger skulle sejle til Italien under opsyn af en officer ved navn Julius fra den kejserlige hærafdeling. Skibet skulle anløbe flere havne undervejs, og Julius gav Paulus tilladelse til at gå i land i Sidon for at besøge sine venner der.

"Da vi skulle sejle videre mod vest, havde vi modvind, og derfor drejede vi i stedet mod nord og sejlede i læ af Cypern. Vi passerede efterhånden provinserne Kilikien og Pamfylien og lagde ind til byen Myra i Lykien.

Dér fandt officeren et egyptisk skib med hjemsted i Alexandria. Eftersom det skulle til Italien, blev vi alle overført til det skib, og vi sejlede af sted. I flere dage gik det kun langsomt fremad, da vi havde stiv modvind, og med meget besvær nåede vi på højde med Knidos. Her blev vestenvinden os for stærk, så vi drejede mod syd for at komme i læ af Kreta. Da vi havde passeret Kap Salmone på øens østlige spids, sejlede vi med stort besvær vestpå langs kysten og kom endelig til 'Gode Havne' i nærheden af byen Lasæa. På grund af den megen modvind havde vi spildt en masse tid. Det var allerede tiden for efterårsstormene, og en lang sørejse over åbent hav ville være yderst risikabel. Paulus advarede både kaptajnen, styrmanden og Julius. "Mine herrer," sagde han, "jeg forudser vanskeligheder. Hvis vi fortsætter rejsen nu, vil det føre til skibbrud med tab af både skibet og lasten. Ja, også menneskeliv vil gå tabt." Men Julius foretrak at lytte til styrmanden og kaptajnen frem for Paulus. Og da den lille havn, vi var i, var uegnet til overvintring, holdt et flertal af besætningen på, at de skulle sejle videre langs kysten til Føniks, der var en havneby på Kreta, som havde indsejling fra sydvest og kunne yde beskyttelse mod storme fra nordvest. Dér kunne de så afvente, at det blev forår."

(Apostlenes Gerninger 27, 4-12)

Der kom en større orkan, så mandskabet firede drivankeret og lod skibet drive af sted for vinden. Næste dag kastede besætningen også skibets last over bord og derefter størstedelen af sejlene og skibsgrejet.

"Den frygtelige storm rasede med uformindsket styrke i flere døgn. Vi så hverken sol eller stjerner, og der var ikke længere noget håb om redning. Ingen havde lyst til at tage føde til sig, men så kaldte Paulus besætningen sammen og sagde: „Folkens! I burde have lyttet til mig og aldrig have sejlet ud fra 'Gode Havne'. Så havde I sparet os for de tab, vi allerede har lidt. Men nu beder jeg jer om at fatte nyt mod, for selv om skibet ikke kan reddes, vil ingen komme til at miste livet. I nat kom der en engel til mig fra den Gud, som jeg tilhører og tjener, og han sagde: 'Vær ikke bange, Paulus! Det er Guds plan, at du skal stå foran den kejserlige domstol, og Gud vil også nådigt redde alle dem, der er i skibet sammen med dig.' Da jeg er overbevist om, at det vil ske, som Gud har sagt til mig, skal I være ved godt mod. Men vi kommer til at strande på en ø."

(Apostlenes Gerninger 27, 4-12)

En engel sagde: Vær ikke bange, Paulus! Det er Guds plan, at du skal stå foran den kejserlige domstol, og Gud vil også nådigt redde alle dem, der er i skibet sammen med dig.

Både Paulus og alle andre 275 personer ombord kom godt i land.

Efter at have drevet rundt i Middelhavet i 14 dage nærmede skibet sig endelig land.

"Besætningsmedlemmerne lagde planer om at rømme skibet. De firede jollen i søen, idet de lod, som om de ville lægge ankre ud fra forstavnen. Men Paulus sagde til den romerske officer og soldaterne: "Hvis ikke de sømænd bliver om bord, kan I ikke blive reddet." Så kappede soldaterne tovene til jollen og lod den drive bort.

Da det første dagslys kunne skimtes, opfordrede Paulus alle til at spise noget. "I har ikke spist i 14 dage," sagde han. "I skal sørge for at få noget mad, for det vil hjælpe jer til at blive reddet. Ingen af jer vil miste så meget som et hovedhår." Så tog han selv et brød, takkede Gud for øjnene af dem alle, brækkede det i stykker og begyndte at spise. Alle de andre fik nyt mod og gav sig til at spise. Vi var 276 mennesker om bord. Da alle var blevet mætte, smed besætningen alt kornet over bord, for at skibet ikke skulle stikke så dybt.

Da det blev lyst, kunne de se land, men ingen genkendte det. De så, at der var en strandbred ved en bugt, og derfor besluttede de at lade skibet løbe på grund der. De kappede ankrene og løsnede roret, som havde været surret fast med reb, hejste forsejlet og styrede skibet ind mod strandbredden. De kom til et sted, hvor to havstrømme mødtes, og dér satte de skibet på grund på en sandbanke. Forstavnen satte sig godt fast og blev stående urokkelig, mens agterskibet efterhånden blev slået i stykker af den voldsomme brænding.

Soldaterne ville slå fangerne ihjel, for at ingen af dem skulle svømme i land og flygte. Men den romerske officer ville redde Paulus og forhindrede dem i at gøre det. Han gav ordre til, at alle, der kunne svømme, skulle springe over bord først, og at de øvrige skulle prøve at nå ind til land ved at klamre sig til planker eller vragrester fra skibet. Alle blev på den måde reddet i land i god behold."

(Apostlenes Gerninger 27, 30-44)

Tegningerne er fra Martin Young's Bible Cartoons. Teksten er fra Bibelen på hverdagsdansk.

Hans Oldau Krull (tv) og Arnt Uhre (th) har tilsammen malet otte Kristusbilleder til Aarhus Bykirke. Foto: Henrik Højlund

"Kunst er en form for billedbog for hele menneskets eksistens"

I valgmenigheden Aarhus Bykirke bliver der nu hængt otte Kristus-billeder op, malet af de to kunstnere Hans Oldau Krull og Arnt Uhre. Sallingfonden har leveret en stor sum penge til malerierne.

Af Henrik Højlund

Det er naturligvis langt fra første gang, at der bliver hængt kristusbilleder, malet af dygtige kunstnere, op i en kirke. Kirker rundt om i hele verden har billedkunst som en meget markant del af kirkerummets ansigt. Kirke og kunst har gennem århundreder kørt et tæt parløb.

Kirkens budskab er kommet til udtryk gennem intet mindre end historiens største kunstnere. Kunstnere forbundet med kirker har været en helt afgørende faktor i kunstens blomstring i Vesten. Kunsten er vokset frem i kristen muld og har levet i kraft af den kristne verdensfortælling. Kristendommens fortællinger har leveret afgørende stof til ufattelig meget kunst gennem århundrederne.

Tolkien, forfatter af Ringenes Herre, skrev i et essay, at mennesket er en slags sub-skaber. Mennesket står for en form for sekundær skabelse. Menneskets kreative virkelyst er en konsekvens af, at mennesket er skabt i Guds billede.

Det er med andre ord ikke kun menneskets evne til abstrakt, analyserende tankevirksomhed, der stammer fra Gud, men også dets fantasi, dets kreativitet. Kreativiteten er i sig selv et vidnesbyrd om, at vi er skabt af den store kreator. Skabertrangen er en refleks af Skaberens skabervirke og kraft.

Hans Oldau Krull og Arnt Uhre befinder sig ikke samme sted trosmæssigt, men begge har gennem årene malet mange billeder, forbundet med kristendom.

Begge stillede velvilligt op til et interview til Udfordringen inden ferniseringen i Aarhus Bykirke, hvor de også kommer til at bidrage med ord om deres billeder.

Helt fundamentalt: Hvorfor maler I? Hvorfor valgte I for mange år siden at gå den vej?

Hans: Jeg har ikke kunnet lave andet, siden jeg kunne holde på en blyant. Og så gjorde jeg det også, fordi jeg dermed kunne undgå at blive sindssyg.

Jeg var fem år, da jeg startede. Og i min familie, tilbage til bedstefar og oldefar, var der en tradition for at tegne og male. Min tvillingesøster maler og tegner også.

Arnt: Jeg var på vej som håndværker, som skiltemaler. Det skulle jeg tjene mine penge på. Men jeg havde brug for at finde ud af, hvorfor jeg eksisterede. Hvad var meningen med, at jeg levede? Og der havde jeg fået den tanke, at når jeg malede og tegnede, så kunne jeg gå ind i min underbevidsthed, og så kunne jeg projicere lysbilleder op. Det var min tilgang til at blive kunstner. Jeg havde en længsel efter sandheden; efter at forstå, hvorfor jeg eksisterede.

Den blå farve er et gennemgående element i de otte billeder. Dette Kristusbillede er malet af Arnt Uhre.

Kunsten er ordløs og appelerer til os individuelt, siger Hans Oldau Krull, der har malet dette billede.

Hvad kan kunst give os, som andet ikke kan give os?

Hans: Den kan give dig identitet. Kunsten er egentlig ordløs. Den appellerer altså individuelt. Ligesom kærligheden gør. Kunsten kan ramme den klokke, der ringer i én. Uden kunsten ved vi ikke, hvem vi er. Jeg gik på kunstakademi i Polen, og når jeg mødte folk, der spurgte mig, hvad jeg lavede, og jeg svarede, at jeg var i gang med at lære at lave kunst, blev de betagede og gav udtryk for, at kunst gav dem identitet.

Arnt: Billedet fastholder tiden. Da jeg kom ind på kunstmuseet Louvre i Paris, kunne jeg gennem alle billederne gå igennem hele menneskehedens historie. Jeg gik gennem tusindvis af år og gennem alle religioner. Visuelt udtrykte de deres tro, indsigt og livspraksis. Så kunst er en form for billedbog for hele menneskets eksistens. Det er spændende at se, hvordan mennesket har kæmpet med sit udtryk.

I blev spurgt om at lave 4 malerier hver til Aarhus Bykirke med - selvfølgelig - kristne motiver. Hvordan nåede I frem til de motiver, I har valgt?

Arnt: Det nåede vi frem til på den måde, at vi sagde til hinanden: Hvad har visuel effekt, når man ser på et billede? Vi har valgt forskellige episoder fra Jesu liv, der ligesom synliggør hele evangeliet i en kort billedtekst. Jeg havde lavet nogle skitser i min kalender. Og så fordelte vi det.

Hans: Vi startede med at rulle lærrederne ud, hvor vi malede med de samme blå nuancer som en fælles bund. Det bandt billederne sammen.

Hvordan har I det med at male kristne motiver? Hvad rumsterer i jer, når I skal male kristne motiver?

Arnt: Mit problem var at komme til tro på Kristus. Førhen var jeg søgende i alle mulige retninger, før 1990. Jeg var omkring 40 år gammel. Så fik jeg en åbenbaring i 1990 i Paris. Men der kan gå lang tid, inden man forstår, hvad der er blevet åbenbaret for én.

For mig er Jesus blevet Guds inkarnation i kødet for at rive os ud af døden. Jeg har fået sådan en klassisk forståelse af ham, og det er dejligt. Før det skete, gravede jeg mere og mere nedad i mørket, og så ramte jeg vandspejlet. Og da jeg så kiggede ned i vandet, så jeg det himmelske ansigt oppefra. Jeg vidste ikke, hvad jeg gravede nedad efter. Jeg er ikke vokset op som kristen, modsat Hans, som er vokset op i det. Men jeg længtes efter erkendelse, efter indsigt, efter sandhed.

Hans: Vi kendte hinanden fra 1980'erne. Men jeg abonnerer ikke på den personificerede Gud. Men det kan vi jo diskutere fra nu af, og til helvede fryser til.

Gør malingen af kristne motiver noget ved jer?

Hans: Hver gang, man maler noget, gør det noget ved én. Hvis det ikke gjorde det, så kunne jeg lige så godt holde. Hver gang, man sætter gang i penslen, får man tiden til at stå stille.

Arnt: Der er også noget mærkeligt ved hele maleprocessen. Man begynder med en idé, skitserer idéen op, begynder at fylde det ud, og man arbejder på, at billedet til sidst synger. Og på et tidspunkt sætter man sin signatur. Så er det færdigt. Og sådan er det med Kristus. Når man er i gang med Kristus-processen, så arbejder man på, hvem han er, og hvad det kan være. Man billedliggør ham, når man læser Skriften. Og så er der billeder ud af ordet, som forplanter sig til ens tanker, og det kommer så ud gennem hånden.

Hans Oldau Krull og Arnt Uhre kommer begge til at være til stede ved ferniseringen i Aarhus Bykirke søndag 20. september efter 12.30-gudstjenesten, hvor der i øvrigt også bliver en mindre koncert med musikeren Andreas Nørgaard.

Fodboldspilleren Jesus tror også på frelseren Jesus

Ikke alene hedder han Jesus, men han tror også på Jesus – det vil sige både på sig selv og på verdens frelser.

Af Stein Gudvangen, KPK

Fodboldspilleren Gabriel Jesus er lige nu midt i en spændende karriere og blev for nylig købt af den spanske klub Barcelona.

Han taler normalt mere med fødderne end med munden, men i forbindelse med sit overraskende skifte til den catalanske gigant er han trådt frem med et klart kristent vidnesbyrd. Det er dog ikke første gang, han offentligt har udtrykt sin tro.

Han var bare en lille dreng, der forsøgte at tjene et par skillinger for at hjælpe sin familie med at overleve i en vanskelig hverdag, og som ellers spillede fodbold barfodet i gaderne i sit nabolag i São Paulo.

En svær start på livet

Det var ikke indlysende, at Gabriel Jesus ville få et liv i rigdom og succes. Han voksede op i en fattig familie med to brødre og en enlig mor, der kæmpede for at få enderne til at mødes, efter at hendes mand havde forladt dem.

Den brasilianske stjernes navn har en stærk bibelsk klang. Fornavnet Gabriel er hebraisk og kan oversættes til "Guds mand". Men der var intet storslået ved Gabriel Fernando de Jesus' opvækst. Han var bare en lille dreng, der forsøgte at tjene et par skillinger for at hjælpe sin familie med at overleve i en vanskelig hverdag, og som ellers spillede fodbold barfodet i gaderne i sit nabolag i São Paulo. Men det var netop dette, der skulle blive nøglen til et helt andet liv inden for få år.

Succes

Den nu 29-årige brasilianske angriber har siden spillet for flere berømte hold. Han kom først til Palmeiras i sin hjemby São Paulo i en alder af 16 år, hvor han vandt ligamesterskabet, før han flyttede til udlandet.

Fra 2017 til 2022 spillede han for Manchester City i England, hvor han vandt ligaen fire gange. De sidste fire sæsoner har han spillet for Arsenal, der vandt den britiske ligatitel i sidste sæson. Han har også spillet 64 landskampe for Brasilien.

– Gud har altid en plan

På pressekonferencen i forbindelse med sin transfer fra Arsenal var Gabriel Jesus meget klar omkring den rolle, hans kristne tro spiller i hans liv.

– Jeg takker Gud, som altid har en plan for mig, sagde han og understregede, at han ikke troede på tilfældigheder.

– Jeg takker Gud, som altid har en plan for mig, siger fodboldstjernen Gabriel Fernando de Jesus, der her bærer en Arsenal-trøje efter en sæson, hvor han blev ligamester i England trods personlig modgang. Foto: Chensiyuan/Wikimedia Commons.

– Jeg har en stærk tro på Gud, og jeg var sikker på, at der ville ske noget i dette transfervindue, sagde han, da han blev bedt om at kommentere klubskiftet.

De sidste to sæsoner var han plaget af skader, men han holdt stadig modet oppe.

– Gud har altid taget sig af mig, og nu har han bekræftet dette igen, på trods af alt hvad jeg har været igennem de sidste to år, sagde han på pressekonferencen, som er gengivet af den spanske hjemmeside Evangelical Focus.

"Det er kun med Guds hjælp, at jeg har haft chancen for at spille for Barcelona. Siden jeg er her, er det en del af Guds plan for mig," tilføjede han.

"Jeg tilhører Jesus"

Den 30. december sidste år scorede han sit første mål i 11 måneder i en kamp mod Aston Villa, og efter et vanskeligt år fejrede han begivenheden ved at vise en undertrøje med teksten "Jeg tilhører Jesus".

Selvom han fik et gult kort for hændelsen, fortryder han det ikke.

Gabriel Jesus har også markeret sin tro ved andre korsveje. Da han skrev under med Manchester City, bad han således om trøjenummer 33. Årsagen er angiveligt, at han ville ære Jesus fra Nazareth, som var 33 år gammel, da han blev korsfæstet.

Familiemand

Gabriel Jesus har til dato scoret 157 mål i 443 kampe for sine klubhold. For landsholdet har han scoret 19 mål i 64 kampe.

Han fejrer ofte sine mål ved at holde en imaginær telefon op til øret. Han gør dette for at takke sin mor, som han engang lovede: Hver gang han scorede, ville han ringe hjem og fortælle hende det. Det løfte har han holdt.

Alt i alt er familien vigtig for Barcelona-stjernen, der ikke er så interesseret i, hvad andre siger, så længe han har støtte fra sine nærmeste:

– Jeg ved, at jeg er elsket af Gud, min kone, mine børn og anden familie og venner, fastslår Gabriel Jesus.

BAGSMÆKKEN

"Hun er stadigvæk din datter …"

Jeg har nogle gange i sjælesorg mindet mennesker om, at de stadig er i familie med en eller anden, som har gjort noget, som var svært at acceptere. Jeg har sagt ordene i forskellige udgaver: Han/hun er stadigvæk din datter, søn, far, mor, bror, søster …

Den berømte bonussøn

Jeg kom til at tænke på det, da jeg så norske Marius hjælpe med sin farfars kiste. Jeg vil ikke tage stilling til, om det var klogt, eller det måske havde været klogere at lade ham være mere i baggrunden ved den offentlige begivenhed. Men tanken kom til mig: Han er stadig det nye kongepars søn/bonussøn og afdøde farfars bonusbarnebarn.

Og jeg synes faktisk, at det er smukt, at han fik lov at være i forreste række. Det mindede mig om den fortabte søn. Han fik lov at være i forreste række … selvom han slet ikke havde fortjent det. Vi ved, at han bad om tilgivelse, og det er jo et +point. Om Marius har gjort det, ved vi ikke, men mon dog ikke - i det mindste i forhold til den sorg og vanære, han har forvoldt sin familie?

Vi er kaldet til at tilgive

Det er godt for os alle at tilgive, uanset om den, som har forbrudt sig, beder om det eller ej. Vi er kaldet til at tilgive - og vi hjælpes til at gøre det, hver gang vi i Fadervor beder: "Forlad os vor skyld, som vi også forlader vore skyldnere." Men vi skal selvfølgelig huske: Vi kan ikke tilgive på andres vegne. Det, vi kan tilgive, er det, som er gjort imod os selv. Vi skal også huske, at når vi selv har brug for tilgivelse, har vi aldrig krav på tilgivelse. Og vi skal huske, at det ikke altid er sikkert, at vi efter tilgivelse kan blive genindsat i fx den stilling, vi besad, da vi forbrød os. Det store problem kan være, at vi har brudt tilliden eller vist vores u-egnethed til fx vores job.

I familien bør det være som i Guds rige

Jeg husker en smuk historie. En ung mand havde været i fængsel. Han var i tvivl om, hvorvidt hans mor ville have noget med ham at gøre efter afsoningen. Han skrev til hende: Den første august, når jeg løslades, vil jeg tage toget til Nørreby. Efter svinget før stationen kan jeg se æbletræet i din baghave. Hvis du vil have besøg af mig, kan du hænge en klud op i træet, og så jeg vil stå af toget på stationen og komme hjem; hvis ikke, vil jeg fortsætte og finde ud af, hvad jeg så skal.

På rejsen ventede den unge mand spændt, da toget nærmede sig svinget, hvorefter han ville kunne se æbletræet. Og hvad så han? Æbletræet var fuldstændig fyldt med hundredvis af klude, som alle indirekte sagde: Kom hjem, min dreng, du er tilgivet, du er stadig min søn.

Historien skulle illustrere Guds villighed til at tilgive. Og den skal opmuntre os til at gøre det samme overfor vores medmennesker inkl. medlemmer af vores nære familie. En norsk biskop sagde da også i relation til Marius, at det altid har være en vigtig familieværdi at holde sammen på familien ved at tilgive.

Hvad er mest kongeligt?

Som præst har jeg ved familiebegivenheder set, at der var familiemedlemmer, som ikke fremtonede så perfekte som andre i familien. Livet havde tydeligvis for dem budt på flere udfordringer end for de andre, men de var der, for de hørte med til familien.

- I den aktuelle situation i den norske kongefamilie kan man spørge: Ville det være mere kongeligt at holde på facaden og blæse på de kristne familieværdier? Nej, selvfølgelig ikke! De gjorde det rigtige, og jeg vil anbefale enhver at gøre det samme.

Der er sikkert også givet en forældre-formaning. Den hører selvfølgelig med. Måske den lød sådan her: Du er stadig vores søn. Vi tilgiver det, du har gjort mod os, men du må i gang med at gøre det godt, som du har gjort ondt mod andre - og tage din straf.

Af Jens Fischer-Nielsen

Jens Fischer-Nielsen er tidl. missionær i Bangladesh og sognepræst i Esbjerg. Forfatter til bl.a. "Et Godt Liv".